

ZRNO

ZRELOSŤ · NÁDEJ · ORIENTÁCIA

Časopis chce reagovať na aktuálne otázky mladých slovenských katolíkov.

Svoje príspevky, ohlasy, návrhy alebo ilustrácie môžete poslať na adresu:

Laco Stromček
Hroboňovej 38
Dolný Kubín
026 01

Pre vnútornú potrebu redakcie uveďte svoju plnú adresu a vek.

Redakcia si vyhradzuje právo na štylistickú úpravu a skrátenie príspevkov.

4/89

●BSAH●BSAH●BSAH●BSAH●BSAH

Sloboda - zodpovednosť	3
Ján Pavol II. mladým	4
Slovenské hroby	6
Valdice / Spomienka na niektorých politických väzňov 60-tych rokov/	9
Vieme sa modliť ? / Z prednášky teológa Dr. J. Zvěřinu /	22
Tenisová hviezda CHang	26
Nebezpečenstvo sexu bez lásky	27
Taizé	30
Konverzia sovietskeho plukovníka	32
Za vieru na psychiatriu ?	34
Návrh tématických okruhov /pre 14-18ročnú mládež v spoločenstvách/	38
Perzekvovaným - báseň / Mníchov/	40

SLOBODA = ZODPOVEDNOSŤ

Pre súčasné dianie v národe je veľmi aktuálny výrok sv. Pavla v liste Efezanom /4,22-24/ :

"...máte odložiť starého človeka s predošlým spôsobom života, ktorý sa ženie za klamnými žiadosťami do skazy, a obnovovať sa duchovne premenou zmyšľania, obliecť si nového človeka ..."

Pchýb od starého k novému prináša na strane jednej možnosť slobodne vyjadriť svoj postoj, názor, zaujať stanovisko, pomáha vidieť viac a lepšie. Na strane druhej však vyžaduje i väčšiu zodpovednosť, taktnosť, ohladuplnosť, - slovom kladie zvýšené nároky na každého z nás.

A na túto skutočnosť musíme reagovať i my, veriaci. A to najmä pri rozhovoroch, či diskusiách, dnes tak aktuálnych. Nie je zriedkavosťou, že práve pri takýchto výmenách názorov nie sme dostatočne konštruktívni a taktní. "Vyťahujeme" obvinenia, ktoré našich partnerov v rozhovore zra-

ňujú, za ktoré však ako jednotlivci často ani nemožu.

Obnova, premena spoločnosti sa uskutočňuje spôsobom, ktorý udivuje svet. Prenesme preto tento vysoko kultúrny spôsob i do našich medzitudských vzťahov. Naučme sa umeniu veľkodušnosti, úcty a tolerancie k názorom iných.

Nech ten "nový človek", do ktorého sa začal obliekať celý náš národ nájde cestu i k nám osobne a nech sa stane trvalou črtou každého z nás.

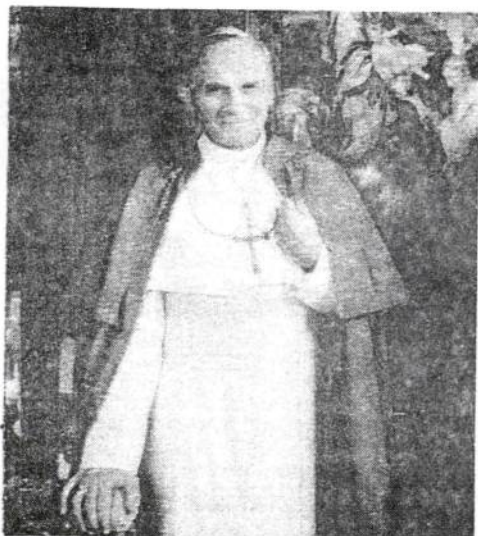
Citateľom i sebe praje

REDAKCIA

Pozn.

V súčasnosti je aktuálna otázka vydávania legálnych náboženských časopisov. Medzi nimi by mal mať svoje miesto i časopis pre mládež.

Túto myšlienku podporujeme a k jej realizácii chceme napomôcť aj my. Preto sa pokúsime stretnúť s ľuďmi, ktorí sa chcú podieľať na tvorbe legálneho mládežníckeho časopisu. Otázky s tým súvisiace spoločne poraďme konzultovať.

Ján Pavol II. mladým

Z príhovoru na svetovom stretnutí mládeže v Santiagu de Compostela

"Ja som cesta, pravda a život." - Tieto Ježišove slová boli hlavným námetom 4. svetového dňa katolíckej mládeže v španielskom pútnom mieste Santiago de Compostela v dňoch 19. - 21. augusta 1989.

Spolu so Sv. Otcom tu priputovalo vyše 300 tisíc mladých z celého sveta.

Program bol rozdelený do štyroch častí: 1. Ježiš Kristus ako Cesta, 2. Ježiš Kristus ako Pravda, 3. Ježiš Kristus ako Život, 4. Naša odpoveď na Kristovo volanie.

V príhovore Ján Pavol II. zdôraznil, že téma prvej časti - Kristus ako Cesta - znamená hlavne hľadanie. Všetci ľudia niečo hľadajú, ale každý niečo iné: peniaze, úspech, blahobyt a riadia sa pritom väčšinou len vlastnými želaniami. Ale nič z toho nečiní ľudské srdce šťastným. "Co hľadáte vy?" spýtal sa Sv. Otec. "Boha? Nie je ťažké nájsť ho, pretože i On nás hľadá a vychádza nám v ústrety... Táto púť ku svätyni sv. Jakuba má byť odpoveďou na naše hľadanie... Pri stretnutí s Kristom tiež zakusujeme Božiu lásku. Aj vám Kristus hovorí ako apoštolom: "Poď a nasleduj ma!"

V druhej časti - Kristus ako Pravda - Sv. Otec vytýčil ďalší cieľ tejto púte. Nestačí pravdu len hľadať, treba ju ohlasovať druhým. Ľudia vidia pravdu v rôznych klamných veciach a niekedy v honbe za nimi dospejú k sebazničeniu. Potom pápež nadhodil ďalšie páľčivé otázky. Naše planéte hrozia nenapraviteľné

škody zo znečisťovania životného prostredia.

Existujú však aj iné - duchovné - rôzne škodlivé teórie a zvyklosti, ktoré vedú človeka k hriechu a tým tiež k sebazničeniu. Hriech vzniká zo lži a lož znamená poprenie pravdy, to znamená poprenie Boha a jeho pravého svetla. Výrazom pravdy je Božie slovo a lož je teda jeho odmietnutím. Pravda je však najhlbšou a najzákladnejšou požiadavkou ľudského ducha. Mladí ľudia majú a dokonca musia hľadať pravdu o Bohu, o človeku, o živote a svete okolo nás. Hľadáme predovšetkým pravdu o Bohu a o jeho Cirkvi. Kiež nám ju Kristus pomáha nájsť a kiež je pre nás jedinou pravdou!

V tretej časti - Kristus ako Život - Sv. Otec povedal, že každý miluje život. Ale v čom spočíva život a jeho pravý zmysel? Skutočný život má byť oduševňovaný a spájaný láskou. Taký život, ktorého hlavným prejavom je láska, sa uskutočňuje práve v Ježišovi Kristovi. Potom pápež hovoril o povolaní k manželstvu a o hĺbke manželskej lásky. Aj v tejto láske by mali byť mladí svedkami celému svetu.

V štvrtej časti - Naša odpoveď na Kristovo volanie - Ján Pavol II. zdôraznil, že základňou a pre všetkých platnou výzvou je nasledovať Krista v láske a s láskou. Mnohým mladým ľudom však nie je jasné, čo od nich Kristus chce. Aj tu je odpoveďou láska.

Súčasný svet a súčasná doba potrebujú novú evanjelizáciu. Koľko zodpovednej práce je na tomto poli pre dnešnú mládež! Pritom však nemožno zabúdať, že Kristovo volanie môže viesť aj ku krížu. Tu je vzorom skutočne kresťanského povolania Panna Mária. Preto sa vydajme na novú cestu spolu s ňou a pod jej ochranou. Staneme sa tak nielen priekopníkmi novej evanjelizácie, ale aj budovateľmi novej civilizácie lásky.

V nasledujúci deň pri nedeľnej sv. omši Ján Pavol II. ukázal mladým základné kritéria života človeka, ktorého zmysel nespočíva v úspechu a moci, ale v službe bratom a sestrám. Služiť bratom a sestrám znamená predovšetkým slúžiť Bohu. Služiť znamená byť človekom pre druhých. Ako hovorí apoštol Pavol, máme rozličné dary podľa milosti.

Na záver príhovoru Sv. Otec naliehavo volal: "Je stále nevyhnutnejšie, aby aj v tých najodtiahlejších miestach sveta žili svedkovia a hlavne mladí svedkovia evanjelia, ktorí bez strachu budú vedieť čeliť i nepriaznivým pomerom a okolnostiam ktorí dokážu žiť dôsledne podľa požiadaviek viery s neoblomným úsilím o osobnú svätosť a ktorí budú prakticky uplatňovať bratskú lásku. Kiež nás tento deň vedie a povzbudzuje k rozhodnej spolupráci na spásanosnom Božom pláne i v dnešnom svete, ktorý je z náboženského hľadiska zosvetštený a spoločensky roztrieštený, a to tak, aby radostná zvesť dospela ku všetkým ľuďom."

Pohľad na medzinárodné stretnutie mládeže zakončime slovami Jána Pavla II., ktoré povedal pútnikom u sv. Jakuba 19. augusta: "Kristus je a bude Cesta, Pravda a Život. V týchto slovách nachádzame plné zjavenie sa Krista človekovi, každému človekovi, ktorý, ak nechce zablúdiť, musí ho prijať ako Cestu, ak nechce upadnúť do omylu, musí ho prijať ako Pravdu, ak sa nechce stať otrokom ideológie, kultúry smrti a ničenia, musí sa otvoriť šíreniu večného života, ktorý pramení v Kristovi. Každý človek dnes tak ako včera potrebuje osobne - tak ako apoštol Jakub - objaviť, že Kristus je Pán. Len tak sa premeníme v služobníkov a apoštolov, svedkov a hlásateľov evanjelia, v budovateľov spravodlivejšej spoločnosti."

Prihovor z príležitosti svätorečenia

Anežky Českej

Drahí spolubratia, milí rehoľníci, bohoslovci a veriaci ľud!

"Toto je deň, ktorý učinil Boh, radujme sa ..."

Jasajme a radujme sa, pretože pre Cirkev, ktorá žije v českých krajoch nastal túžobne očakávaný deň. Dnes je povýšená na oltár jej slávna spoločrankyna Anežka Přemyslovna.

Jasajme a radujme sa, pretože na jej počesť pricestovala z vašej vlasti púť, ktorá nemá obdoby v dejinách, vedená vašim milovaným bratom kardinálom Fr. Tomáškom. Je je to iste na príhovor tejto svätej, ktorá dože sa teraz stretávajú vo svornej jednote Cesi a Slováci z vlasti i tí ktorí žijú v cudzine.

Svätá Anežka však nespája len krajanov našej doby. Jej svätorečením sa vyplnila túžba mnohých generácií, ktoré sa na túto oslavu tešili bez toho, žeby sa jej mohli dožiť.

To, že k svätorečeniu došlo v tomto storočí nie je iste náhoda. Sv. Anežka má iste dary, ktoré Božia Prozreteľnosť určila práve vašej generácii.

Sv. Anežka boia dcérou modlitby a zároveň ženou účinnej lásky ku Kristovi.

Drahí pútnici, vaša púť nesmie skončiť dnes, musí pokračovať... po stopách Sv. Anežky. Nech vás na tejto ceste sprevádza moje apoštolské požehnanie.

S osobitnou láskou pozdravujem a vítam početnú skupinu slovenských pútnikov, ktorí sem prišli na čele so svojim arcibiskupom.

Drahí Slováci, odneste si z Večného mesta pri tejto príležitosti nového oleja, novej posily pre vašu vieru.

Prvý slovanský Petrov nástupca vám kladie na srdce to isté, čo pripomína sv. Peter: ZOSTÁVAJTE VERNÍ VO VIERE!

Svoje požehnanie udeľujem vám všetkým Slovákom i Slovenkám vo vlasti i za hranicami.

SLOVENSKÉ HROBY

Zastavme sa na chvíľu pri osudoch troch slovenských hrobov. Prvým z nich je

hrob Andreja Hlinku

Po tisícročnom kráľovstve Maďarov, Andrej Hlinka bol a zostáva najväčším tribunom a vodcom Slovákov. Jeho 30-ročný politický zápas, nasadenie za vec Slovákov, obľúbenosť v národe nemožno v novodobých dejinách porovnať s nikým iným.

Zomrel 16. augusta 1938 - v "predvečer" slovenskej autonómie, za ktorú celý život bojoval. Pochovaný bol 21. augusta 1938 v Ružomberku. Slovensko mu pripravilo národný pohreb. Rozlúčiť sa s ním prišli všetky župy, všetky oblasti, stavy, slovom celý národ. Bol pochovaný na ružomberskom cintoríne v hrobke jezuitov, ktorí boli v tomto meste usadení a boli jeho pýchou.

Hneď po smrti vodcu národa, ružomberčania prišli s myšlienkou vybudovať na farskom vršku mauzóleum. Karol Sidor, jeho dôverník bol proti. Upozorňoval, že sa blíži vojna a v takýchto dobách sa pozornosť "ľuzy" obracia na pamätníky veľkých ľudí národa. Kto môže zaručiť, že niekto napr. nevyhodí rakvu do Váhu?

Mešťanostovia si však nedali povedať. Zakrátko veľkú mosadznú rakvu s nabalzamovanými pozostatkami Andreja Hlinku uložili do Mauzólea na farskom vršku.

Bola vojna, prišiel front a s ním aj rok 1945. Slovenská vláda sídlila ešte v Bratislave, ale Červená armáda bola už v Košiciach a postupovala na západ. Ružomberok ešte nebol obsadený a jeden z prvých náletov zasiahol Mauzóleum.

Prezident Tiso s novým ministrom obrany prikázali Hlinkovu rakvu odvieť do bezpečia. A tak narýchlo, v noci, z rozbitého Mauzólea odnáša

vojenská kolóna rakvu smerom na Salzburg. Avšak táto stihla prísť iba po Bratislavu. Cesta z Bratislavy do Rakúska bola už obsadená. Rakvu s Andrejom Hlinkom preto uložili do krypty bratislavského Dómu, na chodbu, vedľa hrobu Ignáca Bajzu.

V roku 1950 obsadila Štátna bezpečnosť na niekoľko dní bratislavský Dóm. Po jej zásahu zostali krypty uzavreté. Kompetentní ľudia si mysleli, že ŠtB Hlinkove pozostatky zlikvidovala. Ale v roku 1961 sa podarilo niekoľkým ľuďom vojsť do krypt a rakvu otvoriť. Na ich veľké prekvapenie, v rakve pod skleneným vrchnákom ležalo nedotknuté telo Andreja Hlinku.

V roku 1968, keď sa krypty otvorili, Hlinkova rakva bola však prázdna. Z akéhosi smútku nechali prví svedkovia tejto skutočnosti vrchnák rakvy opretý o stenu, takže na podstavci zostal iba sklenený kryt nad prázdnu podstielku.

V deň okupácie, 21. augusta 1968, vtrhli do krypt sovietski vojaci. Vojak, ktorý bežal ľavým krídlom do krypt, v prítmi zrazu zbadal čosi lesklé a začal strieľať. Vystrelil do skleneného vrchnáka a podstienky Hlinkovej rakvy.

Pri tejto príležitosti hodno spomenúť, čo mi rozprával jeden starý kňaz, ako niekedy v 30-tych rokoch ešte ako kaplán navštívil so svojim predstaveným Andreja Hlinku. Hlinka vtedy v uvoľnenom rozhovore zrazu povedal: "Bojujeme, bojujeme a nakoniec to aj tak všetko zoberú komunisti." Žeby tento výstrel sovietského vojaka v deň 30. výročia jeho pohrebu bol salvou cti za toto splnené proroctvo?

Posledná malá správa pochádza z roku 1971. Karol Homola, vtedajší riaditeľ Úradu pre veci cirkevné pri Ministerstve kultúry v trochu podguráženom stave v Charitnom domove v

Dolnom Smokovci kričal: "My nie sme kanibali, my vieme kde je Hlinka pochovaný a nedotkli sme sa ho".

Na ružomberskom cintoríne stojí pekne upravená hrobka jezuitov. V Mauzóleu je pamätník obetí dvoch svetových vojen. V Dóme stojí prázdna mosadzná rakva.

Hlinkov hrob zostáva prázdny.

Hrob Dr. Jozefa Tisu

Dr. Tiso bol človek v národe vážený. Jeho pôsobenie ako kňaza a politika bolo známe od roku 1918. Bol iným typom ako Hlinka. Hlinka bol tribún, Tiso bol viac rezervovaný. Keď ho v roku 1939 Slovenský snem zvolil za prezidenta, nikto nepochyboval, že v týchto chvíľach je vlastne jediným kandidátom. Počas celého obdobia Slovenského štátu bol pre každého poslednou inšinciou. O jeho obľúbenosti a vážnosti svedčí i to, že keď v roku 1944 bolo ohlásené povstanie, v prvom vysielaní z Banskej Bystrice povstalci nepravdivo oznámili, že Nemci zajali Dr. Tisu. Chceli tým dosiahnuť, aby čím najviac mužov odišlo do hôr a pridalo sa k povstalcom.

Popravený bol 18. apríla 1947 v Bratislave. Čo znamená popraviť kňaza pochopí len ten, kto má pre povolanie kňaza cit. A na Slovensku ten-

to cit vždy existoval. Tým, že Dr. Tiso bol obesený, mal byť raz navždy ponížený slovenský katolicizmus ako i myšlienka slovenskej štátnosti, resp. samostatnosti.

Ráno 18. apríla 1947 bolo rádiom oznámené, že bola vykonaná poprava Dr. Tisu. Slovensko ostalo otrásené. Z rozprávania súčasníkov vieme, že v to ráno boli ulice prázdne, ako mŕtve. Na Orave v ten deň sa v školách nevyučovalo, deti poslali domov. Jeden kňaz spomína, že keď sa túto správu dozvedel z rozhlasu, bol tak otrásený, že sadol na vlak a cestoval do Bratislavy - nevedel prečo, ale cestoval.

Prví, ktorí sa vtedy z tohto národného šoku spamätali, boli študenti. Okolo Justičného paláca rozostavali stráže, aby zistili, kde bude Dr. Tiso pochovaný. V jednu noc po poprave skutočne vyšlo auto z Justičného paláca a pohlo sa smerom na Martinský cintorín. Pohreb sa konal hneď v tú noc. Prítomný bol katolícky kňaz, riaditeľ cintorína a niekoľko štátnych zamestnancov. Pred obradmi, ktoré sa konali pri hrobe na Martinskom cintoríne, otvorili rakvu s mŕtvym telom prezidenta, ešte s väzenskou páskou na rukáve. Dr. Tiso bol pochovaný v hrobe neďaleko márnice. Dnes je na tomto mieste hrob s menom Bezák.

Okrem týchto niekoľkých ľudí boli prítomní aj študenti, ktorí všetko dianie pozorovali. Od nasledujúceho

rána bol hrob Dr. Tisu stále plný horiacich sviec a modliacich sa ľudí.

Státne orgány zareagovali tak, že o niekoľko dní exhumovali rakvu s pozostatkami Dr. Tisu a už bez svedkov ju uložili na iné miesto na Martinskom cintoríne.

Do katolíckych novín došiel v tých dňoch anonym s oznámením, že na zasadnutí Státnej rady v Prahe bolo oznámené, že Tiso bol dodatočne uznaný za vojnového zločínca, jeho telo bolo spálené v Krematóriu v Brne a popol rozprášený. Nepravdivosť tohto anonemu už bola dokázaná.

Hrob Dr. Tisu je však odvtedy neznámy.

Na záver sa chcem zastaviť pri poslednom osude. Tretím hrobom je

hrob Alberta Púčika, Antona Tunegu, Eduarda Tesára

Mená týchto troch mladých ľudí navždy zostanú symbolom mladíckej čistoty, prezieravosti a mužníctva.

V roku 1949, ako 27-roční, založili na celom Slovensku nenásilné hnutie odporu proti klamstvu, násilniu a pretváрке novej moci, tzv. *Bele légie*. Za dva roky činnosti ich Státna bezpečnosť chytila a v ten istý rok 1951 sa proti nim a ďalším vyše sto obžalovaným konal v Bratislave prvý "monstr" proces. Všetci traja boli odsúdení na trest smrti a popravení.

Na popravu čakali v jednej cele. Rodinní príslušníci mohli byť s nimi do polnoci. Modlili sa spolu a spievali. Keď sa lúčili, obžalovaní utešovali svojich príbuzných a blízkych.

Rodičia sa hneď po rozlúčke s odsúdenými ponáhľali do Kapucínskeho kostola, kde vylakaným rehoľníkom oznámili, že o 3,00 hodine ráno budú ich deti popravené. Ráno o 6,00 hod. všetky sväté omše v Bratislave boli obetované za týchto troch popravených mladých slovenských laikov. Rodinným príslušníkom bolo dovolené pochovať ich v Bratislave na Martinskom cintoríne - ale bez mien.

Až do roku 1968 stáli tu vedľa seba tri kríže bez mien. Iba málo ľudí vedelo, kto je tu pochovaný.

Nedávno bol však kríž z hrobu Alberta Púčika odstránený. Podozrenie, že na Martinskom cintoríne sa kupčí s hrobmi, sa potvrdilo. Zistilo sa totiž, že nakoľko Púčík už nemá príbuzných, hrobári jeho hrob niekomu predali.

Nie je bez zaujímavosti preklenúť akúsi parabolou na začiatok našich národných dejín, až ku hrobu nášho prvého arcibiskupa sv. Metoda. Historici vyslovujú vážnu domnienku, že jeho hrob bol zničený Nemcami, aby už nikdy nepripomínal počiatky národnej identity. Akoby už v tom bolo akési historické "predurčenie". Ale o to nejde. Osudy týchto slovenských hrobov hovoria o mnohom. O nás Slovákoch, ale tiež o svojej dobe: Hlinkov hrob bolo treba zachraňovať útekem. Keď sa ho nepodarilo zničiť, bol odsúdený na zabudnutie - rovnako ako hrob Dr. Tisu a ako všetko ostatné z minulosti.

Potvrďuje sa, že keď sa luza zmocní politickej scény, jej posledným štádiom je, že n i č í h o d n o t y. V takýchto časoch vládne necit, strácajú sa pamiatky, menia sa vzťahy ľudí, miznú pamätné miesta... Vtedy viac ako predtým treba zachraňovať všetko, čo sa ešte zachrániť dá. Ale treba tiež hľadiť do budúcnosti s nádejami a ideami, ktoré táto doba v budúcnosti bude vedieť osláviť.

K tomu jeden citát: "A Jozef zaviazal synov Izraelových prísahou a riekol: Boh vás istotne navštíví a vtedy vynesiete moje kosti odtiaľto" /1 Mojz. 50,25/. - Starozákonní vodcovia ľudu neuveriteľným spôsobom spájali v sebe zbožnosť, tradíciu a videnie budúcnosti. Pán ich povolal vždy vtedy, keď sa jedna éra božieho ľudu končila a bolo treba sa pripraviť na novú.

Urobiť malú zastávku pri hroboch značí zastaviť sa na chvíľu, pomodliť sa, spomenúť si. Dnes, keď sme sa zastavili pri slovenských hroboch, chceme pridať ešte prosbu, aby nás múdrosť prorokov viedla v budúcom období.

Marek Bohúň

VALDICE

Spomienka na niektorých politických väzňov šesťdesiatych rokov

Nasledujúce riadky nadväzujú na článok Osudy jedného pastiera, uverejnený v predchádzajúcom čísle.

Rozprávanie o počiatkoch tzv. tajnej Cirkvi na Slovensku, ktorá vznikla na podnet Svätej Stolice ako reakcia na snahu o úplnú likvidáciu Cirkvi zo strany režimu, sa sústreďovalo okolo osoby biskupa Jána Chryzostoma Korca.

Dnes náš pohľad rozšírime aj na ďalších mučeníkov tohto obdobia. Všetci z nich si zasluhujú našu úctu. Ich obeť boli cenou za našu slobodu. Aj preto venujeme tejto téme výnimočne viac priestoru.

Z KLÁŠTORA VÄZNICA

Politickí väzni, medzi ktorých patrili aj kňazi, boli v päťdesiatych rokoch sústredení vo viacerých väzniciach: Jáchymov, Leopoldov, Valdice, Mírov, Bory, Ilava, Nováky, Pankrác.

Po amnestii z roku 1960 mnohí z nich odišli na slobodu. Tých, čo zostali, skoro všetkých sústredili do Valdíc. Väznicou šesťdesiatych rokov boli teda Valdice, všeobecne známe pod názvom Kartouzy.

Názov Kartouzy naznačuje, že sa pôvodne jednalo o kartuziánsky kláštor. Na väznicu bol premenovaný za Rakúsko-Uhorska, keď Jozef II. zrušil kontemplatívne rahole.

Krásna baroková veža kostola zďaleka láka človeka, aby si bližšie obzrel celý komplex. Zvedavca zarazí až stráž pred hlavným vchodom a vysoká ohrada s rohovými strážnymi búdkami.

Chrám je dnes vybrakovaný, všetky umelecké diela, ktorých tam bolo mnoho, boli v 50 - tých rokoch rozkradnuté alebo zničené. Vnútrajšok chrámovej lode bol prebudovaný na pracovisko na výrobu bižutérie. Drevenou konštrukciou je rozdelený na tri podlažia a na každom sa pracuje v smenách, často aj nočných. Veľká časť slávnej českej bižutérie sa vyrába práve tu.

Valdice ležia niekoľko kilometrov severovýchodne od mesta Jičín, pod charakteristickým homolovitým vrškom Zebín. Na jeho temeni sa pnie stará, ale už dávno znesvätená kaplnka. Prístup na Zebín je povolený iba väzenským dozorcóm a miestnej honorácii, pretože z neho je väznicu vidieť ako na diani.

Postranné krídla pôvodného kláštora /teraz tzv. II. oddelenie/ slúžia na ubytovanie väzňov. Kláštorne cely boli kedysi dvojpodlažné. Mnísi v dolnej časti cely spali a modlili

sa a v hornej, kde bolo okno, pracovali.

Dnes je deliaca prepážka odstránená, čím vznikli vysoké miestnosti.

Zatiaľ čo niekdajšia cela patrila jednému mníchovi, dnes je v nej šesť trojitých postelí, takže pri plnom obsadení tam býva 18 väzňov. Na cele je vstavaný záchod, umyvadlo, stôl s lavicami a z klenby visí lampa. Prechádzať sa môžu najviac štyria, pretože viacerí by si navzájom zavádzali.

V starých kláštorných objektoch bolo ubytovaných približne 400 väzňov. Dalších asi 60 ich bývalo v niekdajšej kláštornej jedálni.

Na II. oddelení žili väzni, ktorí pracovali v brúsiarni lustrového skla a v tzv. mačkárni, kde sa zo žeravej skloviny lisovali polovýrobky určené na brúsenie.

Okrem popísaných ubytovní sa vo valdickej väznici nachádzali ešte dva barákové tábory. V jednom bývali pracovníci výroby bižutérie, údržba, kuriči, v druhom väzni zamestnaní v tzv. mechanike. Mechanika bol špecializovaný závod ministerstva vnútra na výrobu jemnej mechaniky, hlavne na kopírovanie mikrotechniky získanej zo zahraničia a potrebnej pre spravodajské účely. Títo väzni boli prísne politicky kádrovaní. V 60-tych rokoch bolo vo Valdiciach v celej väznici okolo 1 600 väzňov.

SAMOTKY

Väznicou vo väznici bola osobitná budova, tzv. samotky, oficiálne nazývaná ako III. oddelenie. Rady zamrežovaných okien nahrádzajú vysvetľujúci nápis. Každý, kto ide okolo, inštinkatívne pridá do kroku, aby bol čo najškôr z dosahu tohto miesta. Budova samotiek je špeciálne oploštená a veľká železná brána akoby hovorila, že sa otvorí a okoloidúceho vtiahne do toho predpekla. Kontrast majestátnej veže kláštorného kostola s týmto sarkofágom živých mŕtvol silne zapôsobí na každého.

Budova samotiek má štyri podlažia. Celý umiestnené v suteréne slúžia ako tzv. korekcie, teda na odpykanie trestu za porušenie väzenského poriadku. Majú tvrdé ložko a turecký záchod.

Po dobu pykania trestu korekcie väzeň nechodil do práce, bol sám a

normálnu stravu dostával iba každý tretí deň. Medzitým mu dávali len šálku mliekovej kávy a krajec chleba. So sebou si smel vziať iba jednu deku. V zime väzeň svoj pobyt v korekcii väčšinou prechodil a spal iba toľko, čo vládol postojáčky alebo posediačky skrútený do kľbka, pretože normálne sa ležať nedalo pre chlad. Niektorí dozorcovia tento chlad ešte stupnovali tým, že väzňovi prikázali vydrhnúť drevenú pričku vodou a otvorit knu.

Trest korekcie si odpykal takmer každý, kto bol odsúdený za "protištátny" čin. Vymeriaval sa na 10 až 20 dní a ak niekto dostal vyšší trest, vkladala sa niektoľkodňová prestávka.

Provinciál východných redemptoristov, páter Trčka dostal napríklad v Leopoldove trest korekcie za to, že si v predvianočnom období na cele pomedzi zuby nôtal vianočné piesne. V korekcii dostal zápal pľúc a zomrel.

VIANOCE V KOREKCII

Na začiatku 60-tych rokov bol najprominentnejším "delikventom", ktorému vymerali trest dvoch týždňov korekcie, vtedy už vyše 80 ročný pán biskup Vojtaššák.

Bolo to na Vianoce 1961. Po vydaní večere otec biskup, ktorý býval s dvomi kňazmi, zahájil večeru modlitbou a pokrmu požeňal. Ktorýsi dôstojník väzenskej stráže to pozoroval cez kukátko na dverách a hneď aj zasiahol. Otcovi Vojtaššákovi bol za vykonávanie nedovolených náboženských úkonov udelený trest korekcie, ktorý musel okamžite aj nastúpiť. Vianoce strávil v korekcii. Keď sa vrátil, na otázku ako mu bolo, stroho odpovedal: "Dobre, aspoň som sa mohol nerušene modliť."

To bola už jeho druhá korekcia. Prvý dostal vo Valdiciach v deň svojich 80-tych narodenín. Z leopoldovskej väznice prišlo vtedy hlásenie, že v knihe, v ktorej sa o ňom písalo ako o zradcovi, boli popodčiarkované riadky a na okrajoch napísané vysvetľujúce poznámky. Pretože kniha bola zapožičaná aj otcovi Vojtaššákovi, veliteľstvu valdickej väznice bolo jasné, že podčiarknutie pochádza od neho. Keďže sa jednalo o knihy v majetku štátu, podčiarknutie

bolo poškodením štátneho majetku a teda trestuhodný čin. To stačilo na to, aby otec biskup strávil svoje narodeniny v korekcií.

ŽIVOT NA CELE

Dalšie tri poschodia III. oddelenia takisto slúžili na ubytovanie väzňov. Názov "samotky" pochádza z dávnej doby, keď každá cela slúžila pre jedného väzňa. Musel byť síce sám, ale ináč smel čítať, písať, alebo sa venovať nejakej záľube.

V dobe "socialistického humanizmu" sa štandard zmenil. Do cely sa museli vtesnať piati, samozrejme s posteľami, záchodom, umývadlom, stolíkom a piatimi stoličkami bez operadiel.

To však nebolo všetko. Na samotkách cela cez deň slúžila aj ako pracovisko. Museli sa tam zmestiť aj debny s materiálom. Boli to rôzne druhy zatváracích špendlíkov, sklička na výrobu náhrdelníkov, očka do prsteňov, sklička na zdobenie juhoamerických slávnostných oblekov a pod.

Bolo treba naozaj mnoho sebaovládania, aby sa deň minul bez konfliktov, pretože aj ten najskromnejší si musel vykonávať dennú potrebu, musel si občas pretiahnuť skrehnuté údy a robiť pohyby, ktoré inému nutne prekážali.

Budiček bol o piatej a po raňajkách sa cvalom prikráčilo k práci, pretože norma bola tvrdá a pred večierkou ju každý chcel mať splnenú.

"UDRIEM PASTIERA ..."

Začiatkom šesťdesiatych rokov bolo na samotkách ubytovaných asi 300 väzňov, z toho dve tretiny kňazov, väčšinou katolíckych a medzi nimi šiesti biskupi: Vojtaššák, Hlad, Zela, Hopko, Očenášek a Korec.

Otec Vojtaššák, odsúdený v r. 1951 ako 74 ročný na 24 rokov, hoci voči nemu postupovali veľmi prísne, bol aspoň oslobodený od práce. Ostatní biskupi museli plniť normu. Najviťtálnejším bol otec Hopko, ktorý nevynechal príležitosť, aby pomohol klesajúcemu na duchu.

Biskup Vojtaššák bol prvýkrát prepustený na slobodu v r. 1956, ale mal prikázaný pobyt v Děčine u ses-

tričiek. V roku 1958 ho znovu zatkli a na slobodu prepustili v roku 1963 ako 86 ročného. Znovu mal prikázaný pobyt v Cechách, v Senohraboch u sestričiek, kde aj zomrel.

Otec Hlad chodil s protézou, pretože pri havárii s motorkou utrpel také zranenie, že mu museli nohu amputovať. Bol tiež studnicou optimizmu, avšak handicap s nohou mu bránil výraznejšie sa exponovať.

Otec Zela bol zjav, ktorý akoby zostúpil z nejakého starého obrazu. Prirodzená dôstojnosť, skromnosť v nárokoch i prejave. Hoci boi už starý a nevládal pracovať, normu mal predpísanú bez úľavy.

Spoluväzni majú v pamäti obraz, ako otec Zela vychádza zo svojej cely s poloprázdnu krabičkou v ruke, aby odviezol výsledky svojej práce. Práca sa odovzdávala na prizemí, kde sa materiál vážil a výsledky sa menovite zaznamenávali. Otec Zela teda vyšiel zo svojej cely s takmer prázdnyimi rukami, ale kým prišiel pred váhu, mal toľko materiálu, že sa mu sypal z krabice. Cestou mu totiž kdeko priložil zo svojho a to napriek tomu, že otec Zela nechcel, veď mu vraj aj tak neuveria, že to sám urobil.

Otec Hopko bol v tom čase ešte sebestačný a normu vedel sám splniť.

POZVANIA NA KONCIL

V letných mesiacoch roku 1962 vládlo na samotkách silné vzrušenie. Otcom Vojtaššákovi, Zelovi a Hladovi prišlo pozvanie od Sv. Otca, aby sa zúčastnili na II. Vatikánskom koncile. Krásnou tlačou vyhotovené pozvánky so žiarivými farbami hýriacim emblémom Svätej Stolice kolovali z cely do cely a boli zdrojom nadšenia.

Veliteľstvo väznice dalo z nepochopiteľných príčin tieto pozvánky do rúk pánov biskupov. Asi po dvoch týždňoch museli pozvánky vrátiť a na otázky, či budú môcť ísť do Ríma, biskupi dostali odpoveď: To nezávisí od nás.

S pozvánkami na koncil však bola spojená aj smutná udalosť. Otec Hopko pozvánku nedostal. Zadržali ju na veliteľstve, alebo z Ríma nič neprišlo? Nech už bolo tak či inak, otec Hopku sa to veľmi dotklo a vážne z toho ochorel. Vysvetľoval si to

tak, že "v Ríme ho neuznávajú". Dar-mo mu spolubratia vysvetľovali, že to nič neznamená, že sa nakoniec všetko vysvetlí. Sok tu bol a hlo-dal.

"VYROBILI ČS. BISKUPI"

Na samotkách väzni vykonávali najnepríjemnejšie práce. Tak napr. vyrábali náhrdelníky pre ktorýsi af-rický kmeň a to pre slávnosti, ktoré končili hádzaním náhrdelníkov do rieky. Inokedy samotky vypomáhali oddeleniu výroby bižutérie. Raz nie-ktorý z väzňov vložil do krabice s drahou bižutériou lístok: "Všetko pre krásu žien. Vyrobili českoslo-venskí biskupi." Na inom lístku za-se stálo: "Kupujte výrobky česko-slovenských biskupov." Bol to tragi-komický pokus, ako upozorniť svet na nenormálnu situáciu v Československu

Samotky bola väznica so sprísne-ným režimom. Boli tu aj obyčajní ľu-dia, ale tiež aj špičkové postavy cirkevného, politického a kultúrneho života. Bolo paradoxné, že takmer vždy, keď niekoho prepúšťali zo sa-motiek, tento sa lúčil so spoluväzňami so slzami v očiach a nutkanie k plaču mu zvieralo hrdlo, takže sa len odvrátil, lebo nebol schopný nič povedať.

UDIVUJÚCA KOLEGIALITA

Väzni z II. oddelenia pracovali v brúsiarni skla. Brúsili sa tu lus-trové závesy z olovnatého skla. Jednalo sa o veľmi širokú paletu tvarov a veľkostí.

Na zaučenie mal väzeň jeden me-siac, kedy stačilo odvádzať len tretinovú normu. Zaučenie trvalo každé-mu rozdielne. Niektorí boli manuálne šikovní, iní jednoducho nedokázali zosúladiť silu a cit. Človek si den-no-denne obrusoval kožu na prstoch. Tá však akoby zázrakom stačila vždy dorásť a nebol známy vážnejší prípad, že by sa dakomu ranka zapálila.

Kolektív bol až nápadne svojpo-mocne zladený. Každého nového si viacerí vzali do "kombajnu" a pomá-hali mu až kým sa naučil brúsiť vy-hovujúce tvary.

Táto kolegialita však nebola len tak z ničoho. Boli to práve kňazi, ktorí vedeli držať medziľudské vzta-hy na takej úrovni, že väzeň mohol,

ak len trochu chcel, za pomoci os-tatných obstať. Normy boli tvrdé, čas-to bolo treba dorábať v nadčasových hodinách, ale nakoniec to vždy dopad-lo dobre, pretože pri tejto práci ne-bola možná kontrola kto koľko uro-bil. Jednalo sa o tisíce kusov a drobné presuny od brusu k brusu sa nedali ustrážiť.

Platila zásada, že keď sme už zbavení slobody, dbajme na duševnú hygienu. Na pracovisku väzeň necítil rozdiel, či pracuje ako slobodný človek alebo ako človek zbavený slo-body. To bolo treba maximálne využiť a dobu pracovného nasadenia brať jednoducho ako prestávku vo výkone trestu. Mnohí sa tomu vzpierali, od-mietali pracovať a radšej hladovali, ale po rokoch javili známky ťažkých neuróz a psychóz. Tí, čo pracovali s radosťou a so zaujatím, zostávali duševne svieži.

BRÚSIAREŇ CHRÁMOM

Práca v brúsiarni mala ešte ďal-šiu výhodu. Brúsiareň bola vlastne veľkým chrámom, v ktorom sa slúžie-vali sv. omše a vysluhovali sviatos-ti. Medzi približne 150 brúsičkami bo-lo asi 30 kňazov a jeden biskup-otec Korec, ktorého sem preradili zo samotky.

Pri brusoch sa pod zámienkou zaú-čania novým hmatom vykonávali sv. spovede. Monotónny šum motorov tvo-ril dokonalejšiu zvukovú clonu ako spovedelnica v kostole.

Pri brusoch sa tiež slúžili sv. omše. Na malé dohovorené znamenie každý zmĺkol, sústredene pracoval a pri bruse otca biskupa Korca sa uskutočňovala tajomná premena chleba a vína.

V príhodnej chvíli, s bedničkou brúseného skla pod pazuchou chodil od brusa k brusu väzeň a napohľad sa tváril akoby hľadal vhodnú zostavu brúseného skla. V skutočnosti však roznášal sv. prijímanie, kúsky chle-ba balené v malých papierikoch. Ne-pozorovane ich rozdával tým, o kto-rých vedel, že im patria. Väzni si ich nenápadne sami dávali do úst a sústredené brúsenie skla naznačovalo, že sú pohrúžení do čakových modli-tieb.

Vedeli o tom dozorcovia? Niečo určite tušili. Lenže, čo mohli po-chopiť, keď im svätá podstata týchto úkonov bola cudzia? Termín "nábožen-

ské úkony" sa vzťahovali iba na vonkajšie prejavy - prežehňavanie alebo požehňavanie. Keď toto videli, postihovali to trestami. Podstata sv. omše im bola cudzia a účasť na sv. omši, keď mal väzeň v rukách sklička a brúsil ich, bola mimo ich chápania. Bez ornátov, sviečok, misálov, modlitebných knižiek, zlatého kalicha, bez kríža - akáže by to bola omša...? To bolo za hranicami pochopu nielen dozorcov, ale aj niektorých spoluväzňov.

Mimochoďom, kríž tu bol, vysoko na kostolnej veži. Stačilo sa pootočiť a človek naň mohol vzhliadnuť. Celá väznica bola oltárom.

Záverčné požehnanie po sv. omši bolo natoľko verejné, že ho mohli všetci vidieť a predsa tak diskretné, že mu rozumeli len tí, čo boli zasvätení do tajomstva.

KDE VZIAŤ VÍNO...

Nebolo to iste všetko jednoduché, boli aj problémy. Najčastejšie so zaobstarávaním vína. O tom, že víno je k omši potrebné, vedeli aj dozorcovia, preto dávali pri návštevách mimoriadny pozor, aby nikto neprepašoval ani malú flaštičku. Hoci sa aj to občas podarilo, získané množstvo rozhodne nestačilo pre toľké omše. Ako sa teda zaobstarávalo víno?

Víno - to je skvasené hrozno. A aj hrozienka sú hrozno a pri vhodnej manipulácii sa dajú skvasiť. Prepašovať do väznice balíčky s hrozienkami už nebolo také ťažké. Hrozienka sa odovzdávali kňazom "vinárom", ktorí už mali svoje spôsoby. Víno kvasilo na najrozličnejších miestach často v zámre, do ktorej mali prístup iba príslušníci. Väzni tam boli len občas pridelení na brigádu, aby ošetrili záhony. Získané víno sa používalo po kvapkách a vydržalo na mnoho sv. omší...

... A TEXTY ?

Sv. omše boli ešte predkoncilové. Texty sv. Písma sa rozmnožovali rukopisne. Kto ich písal, z čoho ich odpisoval a kto riedil ich rozširovanie, sa presne nevedelo. Hovorilo sa, že väčšina textov sa rozmnožovala na samotkách a do brúsiarne sa pašovali prostredníctvom ošetrovne.

Texty sa požičovali len na jeden až dva dni a hneď sa museli vrátiť. Mať také niečo pri sebe bolo zakázané. Jednému pátrovi našiel dozorca napísané texty sv. omše na cigareto-vom papieri a dostal za to korekciu. Texty slúžili ako cenný podklad pre meditácie.

ROZHOVORY PRI BRUSOCH

Práca v brúsiarni mala aj iné výhody. Väzni sa tu mohli stretnúť s tými, s ktorými sa chceli porozprávať. V brúsiarni pracovalo naraz 150 ľudí a keď sa niekto pri bruse vymenil, dozorca to ťažko mohol zaregistrovať. Takto sa mohli prediskutovať niektoré problémy z teológie alebo morálky, alebo si vymieňali podnety na meditáciu a premýšľanie. Niektorí si pri bruse konali duchovné cvičenia alebo sa spolu modlili.

Ale aj kriminálni väzni vyhadzovali duchovnú pomoc. Za otcom Korcom chodilo mnoho mladých ľudí. Jeden z nich zaškrtil vlastnú tetu. Bol z toho stále taký otrávený, že to sotva vládol uniesť. Často chodil za Korcom, u ktorého našiel morálne povzbudenie a podporu. Niektorí mladí chlapi potrebovali z dlhej chvíle stále niečo vyvieť. Samozrejme ich za to trestali korekciou. Po treste ich bolo často vidieť pri Korcovom bruse.

VÄZEŇSKÁ UNIVERZITA

Voľný čas má patriť väzňovi. Co môže robiť väzeň vo svojom voľnom čase?

V prvom rade, každý deň boli dovolené prechádzky. Plniči noriem mali dve hodiny, neplniči jednu hodinu. Pri prechádzke mohli voľne utvárať dvojice, každý si mohol čítať, sadnúť si na lavičku. Bola to vítaná zmena vo väzenskom živote a každý ju rád využíval. Kňazi a politickí väzni však využívali prechádzku ešte aj ináč.

Dr. Hanus ako bývalý profesor morálky zo spišského seminára prednášal morálku tým spoluväzňom, ktorí ešte nemali dokončené teologické štúdiá. Zakaždým si zobral jedného a povedzme pol hodiny mu prednášal nejakú látku. Potom mu povedal: "tak

a teraz už choď" a zavolať si iného. Na druhý deň svojich poslucháčov zase skúšal z prebratej látky a takto pokračovali stále ďalej. Bolo to vyučovanie bez písania, bez čítania, bez príručiek. Takto sa asi v prvých časoch kresťanstva vyučovala teológia pri príprave na kňazstvo.

Hanusu za to udávali, ale on na to nedbal a pokračoval ďalej. Neskôr pri tzv. podmienenom prepustení mu to spočítali a nepustili ho kvôli tomu na slobodu. Ale Dr. Hanus si z toho nič nerobil. Dnes žije v Ružomberku.

Podobne si počínal český františkán páter Bárta. Vo väzení bol už vyše 10 rokov, ale stále bol nezložený a plný zápalu. Ostro nabrúsenou ceruzou si vypracoval na cigaretové papieriky osnovy svojich prednášok a podľa toho prednášal - na prechádzkach aj pri bruse. Neskôr sa mu podarilo tieto papieriky vyniesť z väznice.

Jezuita páter Dieška študoval v Ríme v ústave Russicum. Vedel dobre po rusky. On zase na prechádzkach učil ruštinu. Spolu s pátrom Litvom sedávali na lavičke; páter Litva nahlas čítal v ruštine Tolstého Vojnu a mier a páter Dieška ho opravoval alebo učil nové slová.

Knižky si bolo možné požičať vo väzenskej knižnici. Po dôkladnej revízií v nej však zostali len knihy z obdobia Veľkej vlasteneckej vojny a z éry začiatkov budovania komunizmu.

KAŽDÝ SVOJÍM SPÔSOBOM

Kriminálni väzni trávili voľný čas svojím spôsobom. Jedných zaujímalo jiu - jitsu, iných karate, ďalších drogy a spôsoby ich získavania. Celý rad väzňov trénoval psychotické prejavy na oklamanie lekára, iní zase stále "organizovali" útek.

Keď sa s nimi človek spriatelil, dozvedel sa, kde sa kvasí nová dávka chlebového piva, kde sa chystá veľká pokerová partia, kedy bude kvôli drogám vykradnutá lékareň, kto sa chystá perfektne zahrať blázna a pod.

Bolo vcelku zaujímavé sledovať, koľko pseudoživota bujnie na tej ktorej chodbe, koľko nápaditosti a vytrvalosti museli niektorí vynaložiť na to, aby sa raz za štvrt roka mohli opiť nápojom, pri pití ktorého si sami museli zapchávať nos, lebo

odporne zapáchal.

Najviac udivujúca bola manuálna zručnosť väzňov. Pomocou primitívnych nástrojov boli schopní otvárať fábkové zámky a poriadali súťaž, kto najrýchlejšie otvorí Tubovotný zámok. Kde sa im podarilo získať toľko súťažných zámkov, bolo vždy záhadou. Ak sa niekomu nepodarilo otvoriť zámok do desiatich sekúnd, nebol partnerom.

Vo voľnom čase sa často chodievalo na brigády - do kuchyne, do väzenskej zeleninovej záhrady, nosiť uhlie, ale aj von.

Niekedy bolo treba ísť po slamu do stodoly, ktorá bola mimo väznice. Vtedy brávali výlučne kňazov, pretože vedeli, že títo im neujdú. So šiestimi kňazmi išiel jeden dozorca a po pár hodinách sa so slamou vrátili späť.

Bývali aj veľké brigády vonku. napr. pri pretrhávaní repy na družstve. Nakamandovali zo 300 väzňov, na každých 20 bol dozorca so samopalom a so psom. Okolo celého poľa vytvorili nepriechodnú zónu, takže nikoho ani nenapadlo, že by mohol utekať. Takéto brigády bývali väčšinou v októbri, často v daždi a zime.

UVOLŇOVANIE

V roku 1962 bola ďalšia amnestia. Na slobodu išli tí politickí väzni, ktorí mali ísť už v roku 1960, ale z rôznych príčin ich nepustili. Na slobodu išli tiež rehoľníci, ktorých pozatvárali v roku 1960 v rámci "dovŕšenia kultúrnej revolúcie" a mali menšie tresty.

Na druhom oddelení zostalo po tejto amnestii asi 70-80 kňazov.

Títo boli potom premiestnení v rámci pevnej väznice na tzv. I. oddelenie na prvé poschodie. Bola to chodba s asi šiestimi celami. Chodba ako celok bola zo strany schodov zamknutá, ale jednotlivé cely mohli zostať otvorené. Rozhodne to bolo uvoľnenie.

Kňazi sa už vo voľnom čase na celách navzájom nerušili, ale kto chcel, mohol ísť na chodbu prechádzať sa alebo sa zhovárať s druhými. Takto sa vytvárali debatačné krúžky, konali sa prednášky o všetkom možnom i nemožnom. Bol v tom kus niečoho pekného. Tí, ktorí zostali na celách sa mohli pokojne modliť, meditovať

alebo odpočívať.

V roku 1964 začali prepúšťať na tvz. podmienené prepustenie tých, ktorí mali odsedené viac než 10 rokov. Takže kňazov zostalo ešte menej. Týchto potom, spolu s ďalšími zo samotiek, premiestnili do jednej budovy, ktorá slúžila ako ubytovňa pre väzňov, ktorí chodili do práce mimo väznicu. Boli to najmä murári. Bývali tam väzni s pomerne malými trestami, u ktorých sa vedenie väznice nebálo, že budú chcieť ujsť.

Cely tu tiež boli pootvárané, takže v rámci budovy sa dalo voľne pohybovať. V tom čase prezident Novotný podnikal isté kroky pre porozumenie s Vatikánom a toto malo odraz aj vo väzení. Väzni si odrazu mohli upraviť aj dvor, ktorý bol pri budove. Vysadili tam trávu, zasadili kvetiny. Budova mala štyri cely po 20 až 25 väzňov a títo sa mohli ísť vo voľnom čase poprechádzať na dvor.

Vnútri si kňazi mohli spokojne variť čaj. Majstrom vo varení čaju bol páter Litva.

A tak, jedni sa prechádzali, či už sami alebo v skupinkách po tomto peknom dvore, druhí varili čaj a cez okno ho tým vonku podávali. V porovnaní s minulosťou to bolo ako v nejakej väzenskej zotavovni.

V roku 1966 odišli na slobodu ďalší kňazi. Tých 15-20 čo zostalo, rozdelili potom medzi kriminálnych väzňov, čo nebolo nič príjemné. Asi po roku ich však znava premiestnili do "zotavovne".

Odtiaľ v roku 1968 išli už všetci na slobodu, spolu s politickými väzňami, ktorí ešte boli na samotkách.

ĽUDSKÉ OSUDY

Valdické väzenie! Co väzeň to jeden ľudský osud, ktorý by nemal zostať zabudnutý. Ale kto to všetko dokáže zachytiť?

Bol tam napríklad spomínaný Jozef Vicen. Za Slovenského štátu patrila ako študent do Kolakovičovho hnutia Rodina. Keď naňho v roku 1946 vydala Bezpečnosť zatykač, emigroval do Rakúska. Tu sa dostal do kontaktu s Američanmi zo spravodajskej služby CIC. V roku 1957 ho čs. rozviedka z Viedne uniesla a v r. 1958 bol v Prahe odsúdený na 25 rokov väzenia. Vicen bol národovec, ktorý robil všetko pre to, aby v cudzine zastá-

val slovenské záujmy. Proces proti nemu zapadal do scenára Prahy, ktorá v druhej polovici 50-tych rokov rozbehla frontálny útok proti tvz. slovenskej reakcii. Na slobodu bol prepustený v roku 1968.

Po 20 ročnom väzení bol z Valdíc prepustený spisovateľ Tido J. Gašpar. Svoje 20 ročné väzenie si do dňa odsedel aj právnik Dr. Matej Hučka, činný za Slovenského štátu. Spoluobčania z Medzibrodú si naňho dodnes spomínajú ako na výraznú a krásnu osobnosť.

Bol tu Alexander Mach, kontraverzná postava obdobia Slovenského štátu. Vo väzení strávil 23 rokov. Tesne pred prepustením bol premiestnený do Leopoldova. Vo Valdiciach bol až do posledného dňa na samotkách. Väzni spomínajú, že dlhoročné väzenie znášal vyrovnane. Hlásil sa za Slováka a za Slovenský štát, ale bez nervozity a bez zlosti, takže nemal kvôli tomu vo väzení nikdy problémy.

Vo Valdiciach boli ale v prvom rade kňazi. Bol tu napr. kňaz Albert Hedera, pri ktorom sa treba zastaviť. Na Vianoce 1944 ho pozvali, aby prišiel povedať prednášku k Štedrovečernému stolu pre členov Pohotovostných oddielov Hlinkovej gardy v Považskej Bystrici. Hedera mal teda kázeň o význame Ježiša Krista v živote každého človeka.

Jeden z prítomných vtedy túto slávnosť aj sфотографoval. Oddiel POHG odišiel a Hedera sa s nimi viac nestretol.

Vo februári 1958 sa v bratislavskom Justičnom paláci konal mnštrproces s celou skupinou POHG za účasti novinárov a s priamym prenosom v rozhlas. Boli vynesené a vykonané štyri rozsudky smrti. Hedera bol odsúdený na 24 rokov väzenia za podnecovanie gardistov k vraždeniu partizánov. Mal sa toho dopustiť spomínanou kázňou na Vianoce 1944.

Hedera bol do tohto procesu vtiahnutý celkom vykonštruovane. Mierové hnutie katolíckeho duchovenstva vydalo vtedy proti nemu ostré vyhlásenie.

VERNOSŤ AJ VO VÄZENÍ

V druhej polovici 60 - tych rokov bol vo Valdiciach ešte stále biskup Korec. Bol vtedy niečo vyše 40 ročný. Svojimi vlastnosťami ako aj po-

slaním, ktoré mu Cirkev zverila biskupskou vysviackou, vzbudzoval vo svojom okolí úctu. Jezuita páter Dieška mu vždy pripomínal: "Otče, apoštolská postupnosť, to je v Cirkvi ohromne vážna vec!" Páter Vícha, kapucín, si k nemu často chodil pre biskupské požehnanie.

Biskup pri svojej vysviacke okrem iného sľubuje vernosť pápežovi a že bude vždy a všade brániť náuku a práva Cirkvi.

Korec svoj sľub vo väzení verejne obnovil tým, že napísal dva listy: Slovenskej národnej rade a Krajskému súdu v Bratislave. Tieto dva listy navždy zostanú krásnym svedectvom biskupa, ktorý aj v okovách zostáva verný svojmu poslaniu. Sú zaiste i pýchou všeobecnej Cirkvi.

VELEZRADA ?!

V liste SNR v roku 1965 písal: "... Náš súd v Bratislave bol súčasťou zatvárania rehoľníkov v akcii tzv. završovania kultúrnej revolúcie... Na prahu šiesteho roku vo výkone trestu považujem za svoju povinnosť informovať najvyššiu slovenskú ustanovizeň - Slovenskú národnú radu - o odsúdení, ktoré sa protiví prirodzeným právam človeka a platným štátnym zákonom. Som presvedčený, že ak sa nespravodlivosť predlžuje, zodpovednosť neprestáva, lež rastie... Ostáva po právnej stránke nepochopiteľné, že také samozrejme veci, ako priateľské rozhovory, výpisky o viere, modlitbe a živote Kristovom, boli vyhlásené za protištátnu činnosť a kvalifikované ako velezrada, hodná dvanástich rokov slobody.

Len spravodlivosť, vyrastajúca z pravdy, je právnym činom a vzbudzuje dôveru... V našom procese nešlo o fakty, ktoré by boli nepochybnými dôkazmi nejakej velezrady. Išlo skôr o reťaz podivných sylozizmov s prekvapujúcim záverom: "Teda ste boli proti ideológii štátu a dopustili ste sa velezrady...".

"DOVOLÁVAM SA PRAVDY A SPRAVODLIVOSTI"

V liste Krajskému súdu v Bratislave z roku 1967 zase stojí: "... Nikdy som neuznal a ani neuznám tento rozsudok, ktorý je zjavným porušením zákona, Ústavy a občianskych

práv. Svoj názor som prejavil už pri pojednávaní a nemám dôvod zmeniť ho. Nepopieram som isté fakty. Rozhodne však popieram ich označenie za činy proti zákonu, dokonca za činy velezrady... Dvanásť rokov trestu som nastúpil ako očividnú nezákonnú represáliu v úplnej fyzickej a právnej bezmocnosti. Tento stav trvá dodnes... Najhoršie je to, že rozsudok nad nami ako justičný čin nebol omylom. Zle sa ním poslúžilo menu slovenskej justície v prítomnosti i pred históriou... Tvrdenie rozsudku o kapitalistoch a statkároch som nikdy nebral vážne - netýkali sa ma. Vyrastal som v chudobnej rodine invalida z vojny. Mój otec pracoval 50 rokov ako robotník v továrni na kožu. Sociálnu otázku som sa naučil chápať zo života, nie z kníh... Tvrdenie rozsudku o mojej vernosti pápežovi prijímam naopak so zvláštnym zadostučením. Pre túto vernosť však nepotrebujem od nikoho nijaké dovolenie - patrí k mojim základným občianskym právam... Ani po dlhých rokoch väzenia som našťastie neupadol tak hlboko, žeby som vážne prial tým, ktorí mi tento život pripravili, aby boli nútení celé roky vo dne v noci a telo pri tele žiť v takom prostredí, aké nezákonným rozsudkom pripravili mne - v prostredí najzúfalejších, v prostredí nepočúvateľných rečí, prehitovaných drotov a tasených nožov... Je to život na dne. Mne moje presvedčenie umožňovalo zátiť vydržať i v takomto prostredí. Rád by som veril, že Krajský súd v Bratislave, ako inštitúcia a celok berie vážne zákon, Ústavu i práva občana a že chápe i zodpovednosť za činy slovenskej justície... Súd musí ochrániť aj najbezbrannejšieho, ak je právo na jeho strane. Súd nesmie slúžiť nikomu a ničomu - len cez pravdu. Tak to hlása i názov budovy, kde som bol súdený - v Paláci spravodlivosti... Neprosím o milosť, dovoľávam sa pravdy, zákona a spravodlivosti. Na osobné krivdy, ktoré sa nám stali, môžeme časom zabudnúť, a to v mene vyšších cieľov, ktorým chceme vo svojom národe slúžiť pre všestranné zvedkovanie jeho života. Ale nikdy, ani na chvíľu sa nezmierim s nepravdou a nespravodlivosťou. Som presvedčený, že to jediné slúži ku cti človeka..."

ĎALŠÍ KŇAZI

Všetkých kňazov, ktorí boli vo Valdicíach, je problematické čo len pospomiňať. Ale zastavme sa ešte na chvíľu pri niektorých.

Slovenský jezuita páter Dieška bol v roku 1955 odsúdený na 11 rokov. Bol to človek, ktorý mal v sebe skoncentrovanú dobrotu. Nikomu neublížil, ani slovom, nikomu nebol na ťarchu. Bol láskavý a milý aj voči tým, ktorí mali veľmi obmedzený spôsob zmyšľania.

Počas desiatich rokov, ktoré strávil vo väzení, nikdy nebol trestaný. V osobných rozhovoroch častejšie spomenul, že keby vedel, žeby tým ostatným zmiernili trest alebo by ich prepustili, podpísal by, že ostáva vo väzení navrálo.

Na slobodu sa dostal v roku 1965. Z 11 - ročného trestu mu odpustili 5 mesiacov.

Páter Silhan bol vo väzení od r. 1950. Bol takou duchovnou autoritou, že kdektoľvek sa nachádzal, dával svojmu okoliu duchovný ráz. Radi sa na neho obracali, lebo vedel ľudí povzbudiť: "Všetko sa nakoniec dobre skončí. Len treba dôverovať Pánu Bohu a byť k nemu stále bližšie."

Páter Mastylák - východný redemptorista bol vo väzení taktiež od roku 1950. Vyžaroval z neho duch modlitby. Bol veľmi vzdelaný, študoval v Ríme, ovládal mnoho cudzích jazykov.

Keď bol ešte vo väzení v Leopoldove, päť mesiacov žil sám na cele s neskorším prezidentom Gustávom Husákom. Často spolu debatovali o otázkach viery. Jednu takú debatu zakončil Husák slovami: "Už nebudeme hovoriť o týchto veciach. Vy ste katolícky kňaz, ja som komunistický kňaz."

Páter Mastylák si na Husáka spomínal v dobrom. Gustáv Husák bol korektný.

Na vedľajšej cele býval biskup Hopko taktiež s vysoko prominentným komunistom. Komunisti dobre ovládali morzeovku, väzenský dorozumievací jazyk. Jedného dňa sa zo susednej cely ozvalo klopkanie, ktoré Gustáv Husák prekladal otcovi Mastylákovi: "Biskup Hopko prosí, aby mu otec Mastylák nadiktoval po anglicky Verím v Boha." Mastylák začal a Husák svedomite vyklopkával.

Obidvaja pátri, Silhan a Mastylák, boli v roku 1950 odsúdení na

doživotie. Neskôr im trest zmenili na 25, potom na 15 rokov. Na slobodu odišli v r. 1965 - vo väzení strávil plných 15 rokov.

Veľkými duchovnými autoritami boli vo väzení otec Zvěřina a otec Mádr. Pred zatknutím mali úzky kontakt s arcibiskupským úradom v Prahe. Vo väzení sa púšťali do každého problému, či už teologického alebo morálneho. Tajne zostavovali články o niektorých problémoch, napr. o umelom prerušení tehotenstva alebo o sterilizácii. Tieto potom nechávali kolovať.

Mádr bol odsúdený na doživotie, Zvěřina na 22 rokov. Mádr bol vo väzení 14 rokov, Zvěřina viac než 10 rokov. Dnes žijú v Prahe a k Slovensku majú stále živý vzťah.

Českého františkána pátra Bártu sme už spomínali. Bol neúnavný a neoblomný. Písal protesty, keď krivdili druhým, a to na poslancekú snemovňu a inde. Takýto zostal aj po prepustení až do svojej smrti. Bol odsúdený na 20 rokov, vo väzení strávil 14 rokov.

... A ĎALŠÍ

Vo väzení boli s dlhoročným trestom pátri Zgarbik, Sital, Kučera, Vojtek, Sukop, Vícha, Urban a ďalší.

Bývalý provinciál slovenských jezuitov páter Mikuš bol uväznený ako 71 ročný. Odsúdený bol na 12 rokov. Po odsedení dvoch tretín trestu mu vedenie väznice ponúкло podmienené prepustenie, ak si podá žiadosť. Páter Mikuš, vtedy už 78 ročný, sa radil so spolubratmi, či by to nebola zrada ich smeru a vernosti Pánu Ježišovi. Až na všeobecné uistenie spolubratov, že potrebujú odpocínok, si žiadosť podal a bol prepustený. Bolo to v roku 1965 po odsedení osem a pol roka väzenia.

Páter Stejskal bol zavretý ako 82 ročný. Spovedal niekoho bez povolenia a dostal za to 2 roky. Znašal to krásne, bol vzorcom oddanosti Pánu Bohu.

V 60 - tých rokoch bol vo Valdicíach spišský kňaz a historik Stefan Smálik. Bol odsúdený na 13 rokov, z ktorých si 11 odsedel. Tu vo väzení v sebe nosil a meditoval svoj pohľad na dejiny Cirkvi cez 49 generácií, ktoré neskôr aj spracoval.

Dr. Hanus, ktorého sme už spomínali, bol odsúdený na 16 rokov, odsedel si vyše 10.

Vo Valdiciach boli slovenskí verzisti, ktorí boli odsúdení v roku 1961. Páter Božanský na 14 rokov, Skoda 11, Janega 11, Babin 9, Majerník 7 a ďalší.

Jeden z posledných politických väzňov, ktorí v máji 1968 opúšťali Valdice, bol slovenský jezuita páter Alojz Litva. Vo väzení bol 8 rokov, predtým bol od roku 1950 v pracovných táboroch. Jeho kalvária teda trvala celkovo 18 rokov.

V máji 1968 boli s ním prepustení ako poslední z valdického väzenia pátri Skoda, Božanský, Vojtek, Hedera, Sukop.

*

Po vyhlásení zákona o federácii v októbri 1968 zostali Valdice väzením III. nápravnej skupiny pre ČSR, podobne ako Leopoldov zostal takýmto väzením pre SSR.

V roku 1968 sa teda skončila jedna dvadsaťročná éra utrpenia, prenasledovania, väznenia a mučenia slovenských a českých biskupov, kňazov, rehoľníkov, rehoľníčok a veriacich laikov, ktorí v tejto dobe podali svedectvo, ktoré nemá obdoby v celých našich dejinách.

Väznice boli v tomto čase arénami do ktorých hádzali veriacich, ale aj chrámami.

Nič z toho, čo sa odvtedy ďalej odohrávalo v živote slovenskej Cirkvi, nemožno vysvetliť - ani z Tudskeho ani z nadprirodzeného pohľadu - bez toho, aby sa pri úvahe vychádzalo práve z tohto 20 ročného obdobia.

Toto obdobie zostane obetou ale i slávou Slovenska. Zostane mementom pre tých, ktorí kedykoľvek v budúcnosti budú pracovať pre dobro Cirkvi i národa na Slovensku: keby sa im akokoľvek darilo, len znú čo nezasiali a pri pohľade na toto obdobie musia vždy iba skromne povedať: Neužitoční sluhovia sme.

BISKUP - ROBOTNÍK

Otec biskup Korec sa dostal na slobodu 21. februára 1968. Vo väzení prežil 8 rokov.

Nastúpil pracovať v Invalidnom družstve v Bratislave, ale pretože tam doslova nebolo čo robiť, po mesiaci z tohto pracoviska odišiel.

Hneď nato, asi náhodou, došiel bratislavskej Bezpečnosti z valdickej väznice dotaz, ako Korec žije po návrate z väzenia, kde pracuje a podobne. A biskup Korec práve nikde nepracoval! Preto začali s Karolom Ďurčekom narýchlo hľadať nejaké zamestnanie. Bol totiž prepustený na podmienku a človek nikdy nemohol vedieť, čo môže byť zámienkou na ďalšiu perzekúciu.

Pomohol mu Jozef Bezák, ktorý ho zamestnal v Zarese. Tu chodil 44 ročný biskup spolu s brigádikmi - študentami - po parkoch a zbieral papiere, handry a železá...

V takomto spoločenskom "postavení" zametača ulíc potom spolu s 12 biskupmi slúžil slávnostnú sv. omšu na Velehrade 14. mája 1968, kde bolo zakladajúce zhromaždenie Diela Koncilovej obnovy. Ďalšími biskupmi z celej republiky boli: Tomášek, Zela, Trochta, Hlouch, Hlad, Matoušek, Očenášek, Skoupý, Pobožný, Lazík, Hopko a Dubovský. Bola to pamätná udalosť pre Cirkev v Československu.

Korec išiel na Velehrad z postavenia zametača a do toho istého postavenia sa aj vrátil. Na druhý deň po tejto slávnosti znova zbieral papiere a handry po bratislavských parkoch a sídliskách...

*

J. Bezák prijal otca biskupa do zamestnania veľmi veľkoryso - na minútu. Dodatočne však bolo treba ísť na vstupnú lekársku prehliadku. - A tu na rtg vyšetrení zrazu zistili, že Korec má na pľúcach pozitívny tuberkulózný nález...

Vec bola nepríjemná aj sama o sebe, ale ešte aj tým, že sa ukázalo, ako bol Korec prijatý do zamestnania. Ale J. Bezák sa znovu ukázal ako muž a krásny človek. Povedal: "Pár Korec, to nechaňte na mňa." Toto je jeden z tých neznámych slovenských Simonov Cyrénskych, na ktorých možno celý život s vďačnosťou spomínať.

V polovici júla 1968 bol Korec hospitalizovaný v nemocnici v Podunajských Biskupiciach. Tu našiel úctyhodnú opateru, od riaditeľa nemoc-

nice cez ošetrujúceho lekára a sestričky.

Tu v nemocnici, spolu s ďalšími, Korec spísal prehlásenie katolíkov po vstupe vojsk Varšavskej zmluvy do Československa.

V nemocnici ho viackrát navštívil pán biskup Lazík so svojim vikárom Júliusom Gábrisom.

V januári 1969 Korec odišiel na liečenie do Tatier, kde bol až do novembra. Medzitým sa však odohrala historická udalosť.

HISTORICKÁ AUDIENCIA

Vo februári 1969 organizoval Dr. Kopáč zájazd do Ríma. Slováci v tom čase zaplavovali Rím pri príležitosti 1100 - tého výročia smrti sv. Cyrila. Dr. Kopáč nahovoril aj Korca. Do Ríma však šiel na 10 dní až po svojej úplnej občianskej rehabilitácii začiatkom júla 1969. Tento pobyt vo Večnom meste sa navždy zapísal do dejín slovenskej Cirkvi.

Otec Korec dostal cez vatikánsky Státny sekretariát pozvanie na súkromnú audienciu k Sv. Otcovi Pavlovi VI. Bolo to 8. júla.

Ziadali ho, aby sa podľa protokolu obliekol do biskupského odevu. Slušne to odmietol s tým, že doteraz vždy bol robotníkom a nikdy nemal také rúcho oblečené.

Audiencia trvala 25 minút. Boli spolu sami dvaja a hovorili po latincky.

Aký úžasný pocit to musel byť pre tohto 45 ročného biskupa - väzňa. Bol v starodávnych priestoroch vatikánskeho sídla sám s Námestníkom Kristovým a mohol s ním voľne hovoriť.

Svätý Otec vedel o osudoch otca Korca, dal sa vopred podrobne informovať. Vedel, že bol 8 rokov vo väzení a že sa musel liečiť na TBC.

Korec krátko rozpovedal, ako žije Cirkev na Slovensku, ako tu viera ožila a ako kňazi i veriaci aj vo väzení vydávali svedectvo vernosti Cirkvi.

Ku koncu audiencie zrazu Sv. Otec s úsmevom povedal: "zavoláme monsiňora Hnilicu?" - a stisol zvonček.

Bolo to prekvapenie. Vstúpil otec Hnilica spolu s pápežovým sekretárom.

Neuveriteľné stretnutie - dvaja slovenskí biskupi, ktorí pred 18 rokmi stáli pri zrode "tajnej" Cir-

kvi na Slovensku, v prítomnosti veľkého pápeža Pavla VI... Tajomné riadenie Božej Prozreteľnosti.

Otca Korca však čakalo ďalšie prekvapenie. Na vedľajšom stole ležali pripravené dary: biskupský prsteň, pektorál čiže zlatý kríž s veľkou retiazkou, kazeta s biskupskými mitrami a veľká kazeta s biskupskou berlou.

Sv. Otec osobne vložil otcovi Korcovi na ruku prsteň a prevesil mu cez hlavu pektorál. Potom otvoril kazetu s mitrami a povedal: "Toto je naše, čo sme mali v Miláne, to vám dávame." /Protokol vyžaduje, aby pápež hovoril o sebe v množnom čísle./

Otvoril aj veľkú kazetu s biskupskou berlou v červenom saténe a dodal: "A toto je tiež naše - a to vám darujeme."

Bol to dar pre biskupa Korca. Pavol VI. mu daroval svoje osobné biskupské insignie, ktoré používal, keď bol ešte arcibiskupom v Miláne.

Po fotografovaní, Sv. Otec ešte povedal na záver Mons. Hnilicovi: "Starajte sa o jeho zdravie a my to zaplatíme." A keď vychádzali, ešte dodal: "Con i anguri... So želaním, aby čoskoro zaujal svoje miesto..."

Slovač v Ríme bola šokovaná! Takej pozornosti sa nám Slovákom ešte nikdy nedostalo. Sv. Otec daruje niekomu obrázok alebo ruženec a je to veľká pamiatka. Ale vlastné biskupské insignie?!

Prof. Hanus k tomu Korcovi povedal: "Ioannes - to je historikum!"

Po audiencii sa vynoril problém ako dary dopraviť domov na Slovensko. Korec sa nakoniec rozhodol pre najjednoduchšiu a pre nás veriacich najosvedčenejšiu spôsob: V mene Božom to zoberie so sebou cez hranice.

Keď prišiel v Petržalke na colnicu, colník mu kázal vyložiť veci. Korec otvoril kazety a mladý colník sa udivene spýtal: "Čo je to?" "Dar od pápeža" - dostal pokojnú odpoveď.

Colník najprv hľadel - veď to boli zlaté, pozlátané a postriebrené predmety, vyložené vzácnymi kameňmi. Zavolať ďalšieho mladého colníka a hovorí mu: "Dary od pápeža!"

Nasledovala chvíľa čakania, ktorá sa skončila pomaly vyslovenými slovami: "Vezmite si to..."

F. Medzihradský

VIEME SA MODLIŤ ?

Záznam z prednášky teológa Dr. Josefa Zvěřinu
k stredoškólakom

Čo nie je modlitbou

V máloktorej oblasti jestvuje toľko nedorozumení ako v otázke modlitby. Preto dnešnú prednášku venujeme tejto téme. Povieme si niektoré veci z teológie modlitby, ktoré sú dôležité pre prax modlitby.

Mnoho ľudí sa modlí zle. Spomeňme si len na farizeja ako tam v chráme stál a nafukoval sa pred Bohom. Myslel si, že sa modlí a čo robil? Vychvaľoval sa. Sám sa postavil do stredu toho, toho čo nemožno nazvať modlitbou. Robím to a to... a nie som ako tamten colník. Nebola to modlitba.

A colník chudák ani nepozdvihol oči: "Bože, buď milostivý mne hriešnemu." A toto modlitba bola. Celkom krátka. Nebolo tam veľa slov, nebolo to vznešené, ale bolo to pokorné.

Dá sa definovať ?

Čo je vlastne modlitba?

Jestvujú viaceré definície. V katechizme sa hovorí, že je to nábožné pozdvihnutie mysle k Bohu.

To slovo nábožné nám dnes akosi nesedí, a pozdvihnutie mysle k Bohu? Ako by sa potom mohol modliť ten, čo práve sedí pri počítači alebo mieša lekvár? Keby pozdvihol myseľ k Bohu, s tým počítačom by to dopadlo zle a lekvár by sa pripálil. Pozdvihnutie

mysle k Bohu nie je vyčerpávajúci pojem, niečo tomu chýba.

Iná definícia hovorí, že je to rozhovor s Bohom. Dobré, ale aký? Aj kto sa rúha, vedie s Bohom určitý rozhovor.

Inokedy sa hovorí, že modlitba je stretnutie s Bohom. To je už lepšie, ale stále to ešte nie je úplné.

Všetky tieto definície majú jednu spoločnú chybu. Stavajú doprostred človeka. Človek dvíha myseľ k Bohu, človek vedie dialóg, človek sa stretáva s Bohom.

Lenže na prvom mieste musí byť Boh. Prává modlitba vychádza z Boha a k Bohu sa vracia. Je to dar Ducha Svätého. Dar krásny a krehký. Tajomný dej s Bohom a v Bohu.

Uvedené definície teda nie sú nesprávne, budeme však vedieť, že sú len pomôckou, pretože modlitbu nemôžeme vtiesnať do definície.

Rôzne podoby modlitby

Existujú rôzne druhy modlitby: modlitba klaňania, ľútosti, zmieru, nádeje a dôvery, prosby. Existuje aj veľká modlitba ticha a mlčania. Modlitba môže byť aj krásnym a veľkým svedectvom, akým bola napr. modlitba našich bratov a sestier na Hviezdoslavovom námestí v Bratislave 25. marca minulého roku.

Ale predovšetkým je modlitba čin veľkej lásky Božej k nám a našej lásky k Bohu a v Bohu k našim sestram a bratom.

To súvisí s ďalšou dôležitou skutočnosťou, že totiž modlitba má tiež cirkevný ráz. Ten sa najviac prejavuje pri sv. omši. Na začiatku sa modlíme najprv každý individuálne modlitbu Pútosti: "Vyznávam, že som zhrešil." Tu sa otvára Bohu srdce každého z nás. Potom kráľ povie; "Modlíme sa" - nie akoby sme sa predtým nemodlili, ale aby sme sa vo chvíľke ticha naozaj všetci zjednotili a spojili svoje modlitby v modlitbu Cirkvi, aby sme boli jedno srdce a jedna myseľ. Potom už všetky modlitby vo sv. omši nasledujú v množnom čísle, pretože sa modlíme s celou Cirkvou.

Modlitba sa utvárala aj ľudovými pobožnosťami. Mnohé ľudové pobožnosti sú veľmi krásne a dojemné. Je to práva modlitba prostého ľudu. S liturgickou modlitbou sa to niekedy bije, ale vadiť to nemusí, pretože je to modlitba úprimá, práve tak ako modlitba v žalmoch.

Samozrejme sú i ľudové pobožnosti, ktoré sú prapodivné, takže tu musí Cirkev robiť poriadok. Je dobré, keď ho včas robí a je dobré, keď ju poslúchame.

Ľudová pobožnosť by sa príliš nemala líšiť od liturgie. Napr. z toho dôvodu, že tam, kde niet kňazov, laici vedú liturgiu slova, konajú pobožnosti a preto skutočne potrebujú mať vieroučný i liturgický cit.

Každá je osobná

Sú aj ďalšie delenia modlitby. Hovorí sa o modlitbe ústnej a vnútornej. Nemožno to príliš rozdeľovať, pretože aj ústna modlitba musí byť vnútorná a aj vnútornú modlitbu možno vysloviť.

Podobne je to s modlitbou osobnou a spoločnou. Aj tá spoločná musí byť osobná, človek sa tam nerozplynie a nestojí ako nejaký kolektív, zostáva tým, čím je.

Problém urobiť spoločnú modlitbu modlitbou osobnou sa najviac vyhrocuje pri liturgii, je to predovšetkým problém sv. omše. Najmä pri smši ide o to, že človek by nemal len tak sedieť, tlačiť lavicu a myšlienkami byť ktovie kde.

Záchytné ostrovčeky

Ako teda urobiť omšu modlitbou vlastnou? Dám vám radu. Vytvárajte si v omši záchytné ostrovčeky. Vždy keď nájdete niečo krásneho, pristavte sa pri tom, zafixujte si to, prerozjímajte. A keď liturgia plynie a plynie, na tých ostrovčekoch sa zachytávate, aby ste tam nesedeli nadarmo a neboli duchom vzdialení. Takto sa snažme liturgickú modlitbu urobiť vlastnou modlitbou, hlboko prežívanou. Spoločná modlitba sa potom lepšie modlí. Každý si ale môže nájsť svoj vlastný spôsob. /Podobne je to na púťach, tie spoločné modlitby a pobožnosti nie sú len niečo vonkajšie/.

Čoho sa vyvarovať

Čoho by sme sa mali pri modlitbe vyvarovať?

1. Stredobodom modlitby nesmie byť človek, jeho potreby a želania. To je duchovné sebecko.

2. Modlitba nie je návodom na nejaké zážitky, extázu, nemá byť prostriedkom - ako hovoria ateisti - na ukojenie náboženskej potreby. Samozrejme, ale to možno v modlitbe veľa precítiť, že to nesmie byť cieľ.

3. Modlitba tiež nie je asketické cvičenie a metóda na získanie čností. Napr. modlitba spojená s vytrvalým klačaním až do naprostej únavy - to nie je kresťanské. To priamo odvádza od ducha evanjelia. Pán Ježiš nepovedal: Urobte si kľakátko z klincov a na tom sa modlite. On takú modlitbu nepozná. On nás učil inak sa modliť.

4. Modlitba sa tiež nesmie stať nátlakovým prostriedkom na Boha. Niekoľko ľudí sa zišlo pri chorom a dohodli sa: "Tak sa budeme modliť, až ho uzdravíme." To je pohanské myslenie.

Praktická stránka

Teraz sa pozrime na praktickú stránku modlitby. Našou najväčšou bolesťou pri modlitbe je roztržitosť.

Tak čo robiť? Dôležité je uvedomiť si, že máme dvojaký spôsob, ako sa modliť. Prvým je modlitba ako úkon - sv. omša, breviár, pobožnosti.

Druhým je modlitba ako stav - život modlitby. Pre laikov vo svete je dôležité práve tomuto venovať pozornosť. Oni nežijú v kláštore, kde je ticho a všetko je usposobené, aby bol človek sústredený, aby ho nič nerušilo. Dnes na človeka dolieha množstvo útokov, starostí, informácií a hluku.

Modlitba ako stav - to znamená trvale byť s Pánom Bohom spojený. Ako? Nejako takto: Pane, teraz idem nakupovať, poď so mnou. Teraz sa musím učiť, tak to budeme robiť spolu. Vidíš, teraz robím s počítačom, nebudem s tebou hovoriť, lebo by som urobil chybu, ale buď tu so mnou, budem to robiť spolu. Je to stará známa vec: Cokoľvek robíte, všetko robte v mene nášho Pána Ježiša Krista.

Sv. Ján Vianey sa raz pýtal sedliaka, ktorého vídal často prichádzať do kostola, čo sa modlí. Sedliak odpovedal: "Nič, ja sa dívam na Neho a On sa dívam na mňa a dobre si rozumieme." To je ono.

Alebo keď sa zamilujete, môžete spolu chodiť celé hodiny bez slova a je vám dobre. Zdá sa vám, že sa tu slová ani nehodia, idete a je vám spolu krásne. Takto sa naučíme chodiť s Pánom.

Druhá praktická rada proti roztržitosti: Roztržití sme, keď sa modlíme dlho. Keď nám dlhé modlitby robia problémy, učme sa modliť krátko. Predtým sa hovorilo o strelných modlitbách. Zdá sa mi, že aj strelné modlitby sú pre nás niekedy dlhé, a preto navrhujem bleskové modlitby. Aké sú to? Napríklad: Ty. My dvaja. Ty sám. Sedím. Idem.

Skúste byť pri týchto modlitbách roztržití. To nedokázate, pretože to nestihnete.

Rozjímanie

Špeciálnym druhom vnútornej modlitby je rozjímanie. Má tri hlavné podoby:

1. meditácia /rozjímanie v užšom zmysle slova/
2. nazeranie
3. modlitba ticha

1. meditácia

Meditácia môže mať rôzne podoby. Najrozšírenejšia je metóda sv. Irnáca, ktorá je veľmi svedomite prepracovaná a spočíva v týchto bodoch:

a/ Vzdialená príprava. Pripravíme si nejaký text zo sv. Písma, z liturgie alebo z nejakej dobrej náboženskej knihy.

b/ Blízka príprava. Tu sa má človek sústrediť. Dnes sa nám ťažko sústreďí, môžeme si pomôcť tým, že sa snažíme vzbudiť v sebe záujem. Povieme si: Tu bude niečo zaujímavé pre mňa, to mi nesmie uniknúť. Vzbudiť záujem je účinná a prirodzená príprava, človek sa ľahko sústreďí, keď ho niečo zaujíma.

c/ Vedenie zmyslov. Pri čítaní úryvku sa dívame na ľudí čo sú tam, počúvame ich, sledujeme ich reakcie. Živo si sprítomníme celú scénu. Žiada si to cvik a chuť. Alebo si predstavíme, že všetky osoby zmiznú a Pán Ježiš nehovorí Petrovi, farizejovi, ale mne. Nehovoril to kedysi, hovorí to dnes mne. Rozoberám slová, ich významy - čo sa týka mňa, čo tam objavím pre seba, čo ma obohatí.

d/ Potom sv. Ignác odporúča nechať uvažovanie a viesť rozhovor s Bohom Otcom, Synom, Duchom Sv., s P. Máriou.

e/ Záver - nejaké predsavzatie. Každé rozjímanie nemusí končiť predsavzatím, bola by chyba, keby sme nikdy k ničomu nedospeli.

Toto je teda metóda sv. Ignáca, pri ktorej prevažuje činnosť rozumu.

Iná je cesta sv. Bonaventúru, ktorý sa zameriava viac na srdce človeka.

Existujú aj iné body pre rozjímanie, napríklad odvodené z hnutia

mladých francúzskych robotníkov /JOC/ zhrnuté do hesiel - vidieť, súdiť, konať. Teda 1. Zistiť situáciu v mojom prostredí, zorientovať sa, 2. posúdiť, čo by sa dalo urobiť, ako postupovať a 3. vytrvalo za tým ísť.

Bola to predovšetkým metóda ako premieňať svoje prostredie, rady pre činnosť. Ale dá sa to aplikovať aj na rozjímanie. Takže toľko o meditácii.

2. nazeranie

Iný druh a snáď i stupeň vnútornej modlitby je nazeranie.

V nazeraní ustupuje činnosť rozumu a majú prednosť vnútorné hnutia duše - úžas, obdiv, vďaka, radosť, ľútosť. Tieto hnutia sa prehlbujú vo veľkú dôvernosť s Bohom.

3. modlitba ticha

Tretí druh modlitby, modlitba ticha, sa od prvých dvoch stupňov líši tým, že činnosť človeka ustupuje, človek sa oddá Bohu. Teraz jedná Boh a človek prijíma, je "pasívny", zotrváva v prítomnosti Božej. Na chvíľu to môže zažiť každý, ale nie dlhšiu dobu. Toto je asi modlitba toho sedliaka, nemodlil sa nič: "On sa díva na mňa a dobre si rozumieme."

Čas na rozjímanie: Niekomu vyhovuje skôr ráno, niekomu večer. Tých 15-20 minút denne by sme si mali nájsť.

Ešte niečo. Keď zistíme, že sme sa modlili roztržite, nevracajme sa späť, aby sme sa to znova pomodlili. Modlitba nie je tréning a drill, má byť slobodná a radosť. Uvedomme si, že sa modlíme a pokračujme ďalej. Takisto sa nedívame na hodiny, lebo ani pri zamilovaní nehovoríme: mám na teba 20 minút.

A keď sa stane, že sa naozaj nebudeme môcť modliť, nech je v nás aspoň túžba po modlitbe, nech je nám ľúto, že sme sa nemohli modliť, čiže modlitbu treba milovať a ak sa stane, že nám občas nevyjde, nič zlé sa nestalo. Zdravý duchovný život, to

nie je drill, nejaké nerozumosti, terorizovanie seba i Pána Boha, to má byť priateľstvo s Bohom, kde má prím láska.

Modlitba je naozaj zvláštny úkon človeka. Je jedným z jeho najvyšších duchovných činov.

V pravej modlitbe je človek najkrajší, pretože vedie myseľ, reč, celé vnútro k Bohu.

Tenisová hviezda Michael Chang

17-ročný prekvapivý víťaz medzinárodných tenisových majstrovstiev Francúzska v Paríži, Michael Chang /USA/, sa hlási ku kresťanskej viere.

Nová tenisová hviezda, ktorá vo finále porazila Svéda Stefana Edberga, vyradila v priebehu turnaja aj prvého vo svetovom rebríčku, Ivana Lendlu.

Toto víťazstvo, ktoré ho stálo totálne vyčerpanie, komentoval slovami:

"Dakujem Bohu a Ježišovi Kristovi."

Chang, ktorý sa pred rokom nechal pokrstiť, sa orientuje na etické o-

tázky v Biblii. Tak napr. až do sobáša chce žiť sexuálne zdržanlivo.

K svojim rodičom - prisťahovalci z Taiwanu - má v Placentii /Južná Kalifornia/ bývajúca tenisová hviezda úzky vzťah: "Bolí by na mňa hrdí aj vtedy, keby som sa stal populvárom."

Pokiaľ ide o budúcnosť, Chang verí, že Boh má s ním veľké úmysly:

"Pán má so mnou plány. Za všetko, čo som v živote dosiahol, vďačím Ježišovi Kristovi. On mi dáva silu."

/Z rakúskeho mládežníckeho časopisu "JA" preložila J.M./

NEBEZPEČENSTVO SEXU BEZ LÁSKY

V predchádzajúcich dvoch číslach "Zrna" som sa snažil poukázať na niektoré páľčivé otázky sexuality a hľadať v úprimnosti a otvorenosti riešenie. Tak v pohľade rozumu a pozrania. Ale aj v citení srdca, teda nášho tajomného vnútorného "ja".

Všetko toto úsilie chce byť pomocou, aby sme dozrievali v tejto životne dôležitej rovine svojich postojov a zodpovednosti za seba i druhých v našom osobnom živote.

Vrátim sa však ešte aspoň v krátkosti k predchádzajúcej téme, pretože na ňu organicky navazuje aj tento článok.

Snažili sme sa pocnopiť človeka ako bytie stupňovité, ktoré v sebe zjednocuje telesno, duševno a duchovno. A týmto trom stupňom v človeku sme priznali tri základné stupne vzťahu: vzťah sexuálny, erotický a vzťah lásky.

Poukázali sme na to, že v čisto sexuálnom a erotickom vzťahu je človek sebecký a zameriava sa predovšetkým na to, čo jeho partner "má" po stránke telesnej a duševnej a čo teda môže od neho "dostať".

Naproti tomu vo vrcholnom vzťahu lásky vidia partneri v sebe neopakovateľného, jedinečného človeka, zameriavajú sa na jeho "ja", ktoré nielen rešpektujú, ale pre ktoré žijú. Dôraz bol postavený na potrebe postupného rozvinutia všetkých troch stupňov vzťahu, lebo jedine láske dokáže naplniť a obdarovať ho šťastím. Zároveň však z toho vyplývalo, že telesnosť a s ňou spojená sexualita nie je zlá, či nečistá, ak stojí v službe lásky, ak sa láska cez sexualitu navonok prejavuje a prehlbuje. Aj keď láska nie je na sexualite absolútnym spôsobom závislá.

Pre priblíženie a zjednotenie predchádzajúcej a dnešnej témy by som rád uviedol príklad. Našiel som ho v "Smene na nedeľu" z 22. mája 1987. Na titulnej strane novín nájdeme článok na "háklivú tému" s názvom: "Láska úchytkom ohrozí možno navždy". V ňom je uvedené vyznanie 16-ročnej dievčiny, ktorá má chlapca, cíti sa s ním dobre, zabúda pri ňom na školu, internát, na to, čo je doma, na všetko. Ale svojmu chlapcovi nehovorí nič o svojich problémoch a zdôvodňuje to takto:

"Neviem si predstaviť sedemnásť-ročného chlapca, ktorý by mi pomohol a poradil. Medzi priateľmi to síce tak chodí, no v tomto veku majú dvaja, čo spolu chodia, k priateľstvu veľmi ďaleko. A čo ich potom spája? Chodia spolu na disky, do kina a keď si začnú liezť na nervy, alebo sa nudia, povedia si: Nebola to láska! Ona si nájde iného chalana, on iné dievča."

Na otázku novinárky: "také je to jednoduché?" odpovedá:

"V každom prípade je to bežné."

A novinárka dodáva: "Bežné... Keby takýto spôsob vzťahu ostával bez následkov, mohli by sme si povedať: Prečo nie, veď mladí sa zatiaľ hľadajú. Sami v sebe i jeden v druhom a spolu hľadajú čosi pekné. Keby... Žiaľ, bez tejto nepríjemnej podmienkovej spojky sa nemožno zaobísť!"

K uvedenému najprv podstatný dodatok: medzi spomínaným dievčaťom a chlapcom zďaleka nebola láska. sa oprávnené môže pochybovať. Dievča hľadalo v chlapcovi uvoľnenie, zabudnutie na problémy a nepríjemné povinnosti, teda seba samú. A ešte asi to, čo on "má" po telesnej

stránke. Preto ju telesne priťahoval. Erotický vzťah zameraný na duševno tu s najväčšou pravdepodobnosťou chýbal, čo sa dá vytušiť z poznámky, že sa spolu nerozprávajú o problémoch a zo strany dievčata bol zrejme vylúčený záujem o duševnú hodnotu chlapca. Veď ich ani nepredpokladala a podvedome či vedome nimi pohŕdala: "Čo mi môže pomôcť sedemnásťročný chalan?!"

Keď teda končí tušením: "Asi to nebola láska!", ani možno nevie, ako triafa do čierneho a sama uznáva, že medzi nimi bol nanajvýš vzťah na telesnej úrovni, vzťah sexuálny. Preto by článku patrilo skôr názov: "Sexuálny vzťah úchytkom ohrozí možno navždy".

V uvedenom článku však išlo predovšetkým o varovanie pred nakazením pohlavnou chorobou, ktoré je veľmi pravdepodobné pri neviazanom sexuálnom živote mnohých mladých ľudí. Ak teda autorka chcela varovať pred takýmto ohrozením telesného zdravia, čo by mohlo mať trvalé následky, rád s ňou súhlasím. Pretože obava pred pohlavnou chorobou a v dôsledku toho dôslednejšia sebakontrola a ovládanie sexuálneho pudu je skutočne pomocou.

Avšak okrem tejto pohnútky jestvuje ešte ďalšia, ktorá vychádza z hlbšieho a ďalekosiahlejšieho dôvodu. A to je duchovné zdravie, či inak povedané: schopnosť milovať.

Keby sa totiž pri neviazanom pohlavnom živote človek uchránil pred pohlavnou chorobou, neuchráni sa pred psychickým poznačením, ba deformáciou, ktorá je dôsledkom sexu bez lásky.

Dôležité je ďalšie rozlíšenie rôznych stupňov naplnenia človeka, ktoré tiež zodpovedajú trom stupňom v človeku a trom stupňom, či úrovňam jeho vzťahu. A toto je pôžitok, radosť, šťastie.

Uspokojenie pohlavného pudu poskytuje pôžitok. Erotika zalúbeného dáva radosť. Láska obdarúva šťastím. Čím hlbší vzťah, tým trvalejšie uspokojenie človeka. Pôžitok na telesnej úrovni trvá niektoľko okamihov. Radosť je trvalejšia. Šťastie však napíňa navždy.

Každý flirt, či povrchný sexuálny vzťah, ako uvedený príklad šesnásťročného dievčata, prehliada duchovnosť partnera, hľadá len niečo "mať", čím je sexuálne uspokojenie, chvíľ-

ková rozkoš a nemôže poskytnúť človeku šťastie.

Ľudia to nevedia takto rozlíšiť a vyjadriť, predsa však v sebe cítia nespokojnosť a nenaplnenosť. A ľahko sa potom dostávajú do "diabolského kruhu".

Lebo, ak nehladajú riešenie osobnej nespokojnosti a nenaplnenosti v prehľbovaní a dozrievaní smerom k láske, lež v množstve nových a nových sexuálnych skúsenosti, potom v podstate kvalitu šťastia chcú nahradíť kvantitou sexuálneho pôžitku. A tak čím menej je človek obšťastňovaný, tým viacej je hnaný uspokojovať svoj pohlavný pud.

Nebezpečenstvo tejto pomýlenej cesty vedie k degradácii, k poníženiu sexuality na púhe uspokojenie pudu. A tým k degradácii partnera len na objekt tohto pudu, teda na prostriedok pre jeho uspokojenie. Čím častejšie niekto pristupuje k partnerovi s podobným často podvedomým úmyslom, alebo čím častejšie strieda partnerov, je vo veľkom nebezpečenstve, že sa u neho zatarasí cesta k vytvoreniu vzťahu lásky a správneho postoja k sexualite. Čo v podstate znamená jeho duchovnú deformáciu tak pre jeho momentálny vzťah ako aj pre jeho budúce manželstvo.

Mohli by sme to ilustrovať príbližne takto: chlapec vo veku šestnásť rokov má už za sebou sexuálnu skúsenosť, pričom nevyzretý telesne a predovšetkým duševne a duchovne nie je schopný vytvoriť skutočný vzťah lásky. Jeho sexuálne zblíženie s dievčaťom ho nemože naplniť. Keď sa s ním rozide, pustí sa v novom vzťahu na tú istú cestu. Aj tam začne so sexuálnym stykom či inými telesnými sexuálnymi prejavmi priskoro, bez lásky a opäť nenachádza uspokojenie hlbšieho charakteru, do ktorom vedome či nevedome túži. Tak sa dostáva pomaly do spomínaného "diabolského kruhu". Hľadá v ďalších sexuálnych rozkošiach naplnenie. Tie mu ho však nedávajú, pretože toho nie sú ani schopné. Ba naopak, tým si spôsobuje, že len veľmi ťažko bude schopný raz nesebecky, skutočne milovať. Len veľmi ťažko prestane hľadať na partnera ako na toho, ktorý niečo "má" a ktorý mu môže niečo "dať". Hoci možno chce, nie je schopný skutočne a nesebecky milovať, len veľmi ťažko sa dostane k

tomu, aby v ňom videl to, čím jeho partner "je" a čím ho môže obdaro-
vať.

Pre túto vnútornú deformáciu je poznačený s najväčšou pravdepodobnosťou navždy, aj pre svoje prípadné manželstvo, v ktorom bude pre neho sexualita prednejšia než jeho manželka. V dôsledku toho, ak by pre nejakú príčinu manželka nemohla, či nechcela s ním sexuálne žiť, stáva sa hrubým voči nej, bezohľadne si vymrucuje "svoje právo", prípadne sa stáva neverným. Manželka prežíva pocit zneužitia a poníženia svojej osobnosti. Začne manžela odmietat'. A tu sa začínajú už viditeľne prejavovať plody vnútornej deformácie, ktorej korene siahajú do vzdialenej, možno už zabudnutej minulosti.

Poníženiu sexuality však bráni nielen získaniu šťastia, ale vedie nakoniec aj ku strate samotného pôžitku, za ktorým sa sexuálne zamerný človek ženie. Psychiatri tvrdia, že prax ukazuje skoro jednoznačne: kde je sexualita iba účelovým prostriedkom pre pôžitok a nie je prejavom a výrazom lásky, tam sa postupne stráca aj samotný pôžitok. Čím viac chce niekto iba pôžitok, tým viac sa mu on stráca nezadržiťne medzi prstami.

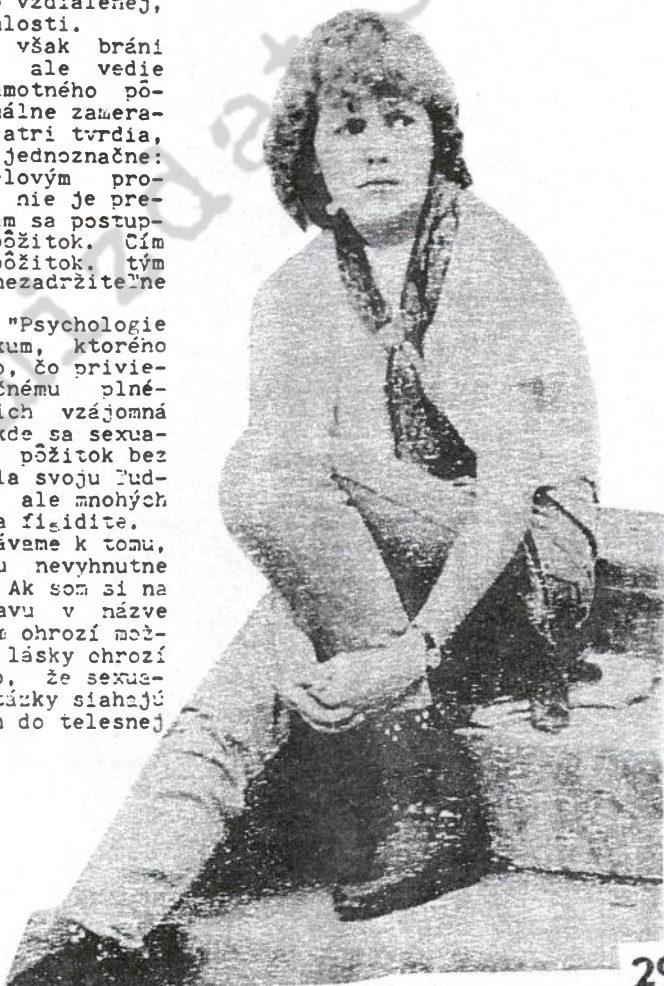
Americký časopis "Psychologie today" usporiadal výskum, ktorého výsledky dokazujú, že to, čo priviedlo manželov ku skutočnému plnému pôžitku, to bola ich vzájomná láska. A naopak, tam, kde sa sexualita izolovala len na pôžitok bez lásky, nielenže stratila svoju ľudskú hodnotu a podobu, ale mnohých priviedla k impotencii a figidite.

Tu sa postupne dostávame k tomu, aké dôsledky so sebou nevyhnutne prináša sex bez lásky. Ak som si na začiatku dovolil úpravu v názve článku z "Láska úchytkom ohrozí možno navždy" na "Sex bez lásky chrozí možno navždy" - to preto, že sexualita a s ňou spojené otázky siahajú podstatne hlbšie než len do telesnej roviny človeka.

V tomto svetle sa bude javiť príkaz tisícročia starého Desatora "Nezosmilníš!" inak, určite aspoň menej zastaralo a staromódne. Pretože ho môžeme do dnešnej reči preložiť asi takto:

"Nerob to, čo ťa deformuje a robí neschopným milovať a nájsť naplnenie! Dávaj pozor, aby si v každom svojom postoji, pohľade, myšlienke, slove, skutku dozrieval ku skutočnej láske a tak pre svojho partnera, pre svoje deti a v nich aj pre seba nechádzal pravé šťastie!"

-Miki-

TAIZÉ

Do dedinky Taizé vo východnom Francúzsku putujú každé leto desaťtisíce mladých zo všetkých končín starej Európy i nového sveta. Sú svedkami skutočnosti, ktorú sme si odvykli považovať za možnú už dobrých tisíc rokov. Pod jednou strechou tam žijú v bratskej láske a zhode protestantskí, katolícki i pravoslávni rehoľníci.

História komunity začína v čase nemeckej okupácie po páde Francúzska v roku 1940. Roger Schutz, vtedy švajčiarsky študent teológie, zakladateľ a neskorší predstavený komunity, prichádza do Taizé.

Znepokojený vojnovými udalosťami a ľudskou biedou si kladie otázku ako duchovne obnoviť poslanie Cirkvi vo svete a ako oživiť hlboký význam slova "nasledovanie".

Od neznámej chudobnej ženy kúpil starý dom. Cez vojnu v ňom prijímal utečencov a neskôr po oslobodení tu našli prístrešie opustené deti.

V roku 1942 sa k Rogerovi pripojili prví bratia. Spočiatku nemali žiadny pevný plán. Nechceli byť vlastne ani rehoľníkmi. Chceli len vytvoriť dôsledné kresťanské spoločenstvo v dnešnom svete, v ktorom sa každý žije doterajším zamestnaním a snaží sa pochopiť a mať v úcte i toho brata, ktorý podľa svojho najlepšieho svedomia rozumie Kristovi ako si ináč.

Až prax ich priviedla k zachovávaní celibátu, k spoločnému vlastníctvu majetku a k prijatiu princípu jednej autority. Sami boli prekvapení, keď jedného dňa zistili, že žijú ako rehoľníci.

Ale ešte väčším prekvapením je úžasná príťažlivosť ich myšlienky pre mladý svet našich dní. S takými zásadami mladých nikto nepočítal. Mladí ľudia pri svojej návšteve v Taizé zisťujú, že aj dnes je možný jednoduchý a zdravý tvorivý život bez nervákov a podrazáctva, prospešný Cirkvi aj štátu. Že niečo také nie je ani utopia, ani prežitok, ani

rozprávka zašlých čias. A že všetko to, čo nás v súčasnom svete znechucuje a berie radosť zo života, je vlastne spôsobené neprítomnosťou Krista, ktorého ľudia odmietajú, lebo ho nepoznajú.

V roku 1948 dáva biskup súhlas, aby sa v miestnom katolíckom kostole konali katolícke i protestantské bohoslužby. O rok neskôr, na veľkonočnú nedeľu 1949, prvých sedem bratov skladá sľuby celibátu, spoločného majetku a poslušnosti.

V roku 1952 Roger Schutz predkladá pravidlá spoločného života komunity v Taizé. Nie je to kódex ani zbierka zákonov, ktorá by určovala, čo sa smie a čo nie. Pravidlá sú volaním k slobode, opierajú sa o skúsenosti spoločne prežitých prvých rokov.

V Pravidlách cítíme radosť, že Boh volá človeka k uskutočňovaniu svojich zámerov tu na zemi.

Clenovia komunity odchádzajú do rôznych častí sveta. Jeden sa venuje prepusteným väzňom, ďalší je vedecky činný, iný robí sanitkára, ďalší je učiteľom v Afrike, niektorí žijú v chudobných štvrtiach Chicaga a iných veľkomiest. Dve tretiny komunity sú takto stále mimo Taizé. Žijú po dvoch, po troch v tzv. fraternitách /bratstvách/. Členovia spoločenstva sú takto dočasne posielaní na rôzne miesta, aby svojou prítomnosťou vytvárali ohniská priateľstva medzi najúbohejšími a najchudobnejšími obyvateľmi zeme. Služba jednotlivcom a sociálnym skupinám má misionársky charakter.

Komunita neprijíma žiadne dary a podpory a všetky finančné výdavky kryje z vlastných príjmov. Bratia pracujú ako robotníci v továrni, vyrábajú keramiky, sú lekármi, členmi roľníckeho družstva, vydávajú knihy a časopis, malujú obrazy a pod. Získané finančné prostriedky sú na konci každého roku rozdane. Práca dostáva osobitý charakter. Hlavný nie je zárobok, ale spoločná služba vo forme činnosti a kontemplácie.

Bratia v Taizé sa trikrát denne zhromažďujú na slávenie liturgie. Zalmý, modlitby breviára alebo zložené bratmi sa striedajú s chvíľami ticha, ktoré slúžia na osobné sústredenie a kontempláciu. Na bohoslužbách sa každý deň zúčastňujú návštevníci z celého sveta, ročne tu prídu státisíce ľudí. To kladie veľké nároky na organizáciu, ubytovanie, stravovanie, riadenie denného programu.

Počet návštevníkov stále stúpala a malý kostol už nestačil. Problém vyriešili mladí Nemci, keď podľa projektu jedného z bratov komunity postavili v Taizé moderný chrám nazvaný chrám zmierenia.

V jeho areáli sú organicky začlenené bohoslužobné priestory pre katolíckych a pravoslávnych bratov, ktorí žijú životom svojich záväzných rehoľných pravidiel, ale pracujú spoločne s komunitou. K tomu majú súhlas Ríma aj Konštantinopolu.

V komplexe budov za kostolom ktoré tvoria centrum ekumenických stretnutí, sú k dispozícii miestnosti pre osobné rozhovory návštevníkov s bratmi i medzi sebou. Sú to jednoduché izby pre hostí.

Predstavený protestantského kláštora v Taizé, Roger Schutz, sa na základe pozvania pápeža Jána XXIII.

zúčastnil na všetkých zasadaniach II.vatikánskeho koncilu ako pozorovateľ. Dôverné priateľstvo ho spájalo aj s ďalšími pápežmi a má veľmi hlboký vzťah i s Jánom Pavlom II.

Brat Roger hovorí: "Som veľkým optimistom pri pohľade na Cirkev zajtrajška. Mám mnoho dôvodov k radosťi. Prakticky žité vzťahy medzi protestantmi, katolíkmi a pravoslávnyimi v Taizé dávajú veľmi pozitívnu predstavu o zjednotení a budúcnosti Cirkvi."

**EUROPEJSKIE
SPOTKANIE
MŁODYCH**

28 grudnia 89 –
– 2 stycznia 90

Wrocław

T A I Z É

KONVERZIA SOVIETSKÉHO PLUKOVNÍKA

Koncom roku 1979 vstúpili prvé sovietske tanky na afgánsku pôdu. Začala sa písať ďalšia tragédia v dejinách ľudstva. Ďalšie krutosti, násillia a vraždy, denno-denné zhasínanie mladých životov. Jedným z výsledkov tejto nikdy nevyhlásenej vojny sú aj tisíce zmrzačených sovietskych ľudí.

Otázke zdravotnej rehabilitácie invalidných vojakov sa začali venovať spočiatku neformálne, neskôr i oficiálne organizácie. Pomocnú ruku podalo aj Československo tým, že poskytlo protézy početnej skupine bývalých vojakov z Afganistanu.

Táto skutočnosť poskytla nášmu redaktorovi príležitosť spoznať jeden zaujímavý ľudský príbeh.

Jedným z tých, ktorým bola u nás sprostredkovaná táto pomoc, bol i plukovník Sovietskej armády **Nikolaj Budišev**

Na otázku, či je možné, aby aj v tých najväčších ukrutnostiach "afgánskej vojny" Boh rozdával svoje milosti, odpovedá rozhodne a bez rozpakov: Ano!

Na krku nosí retiazku s krížikom. Hovorí, že je kresťan - katolík. Ale viac o tom jeho osobné svedectvo:

SAŠA

"Keď sme boli ešte v Afganistane, sedeli sme raz v jednom zákope, lebo sme mali pauzu po predchádzajúcom útoku. Medzi naším a nepriateľským zákopom bolo asi dvesto metrov. Zrazu za mnou prišiel asi dvadsaťročný vojak. Volal sa Saša a žiadal ma, aby som ho neposielal do ďalšieho útoku, lebo vie, že by ho zabili. Vedel som, že ten vojak je veriaci, ale to nebolo dovodom, prečo som mu to skutočne sľúbil. Jednoducho, rozhodol som sa z nejakého vnútorného pocitu, ani sám som nevedel prečo.

MÍNOVÉ POLE

Prešlo niektoľko dní a pri jednom útoku niekde úplne inde bolo potrebné zneškodniť nejakého ostreľovača. Ale, aby sme sa k nemu dostali, museli sme prejsť cez mínové pole. Šiel som ja a so mnou ešte dvaja vojaci. Saša medzi nimi nebol.

Zrazu som pred sebou uvidel mínu. Mohol som sa jej kľudne vyhnúť, mohol som ju obísť, ale zdalo sa mi, že ma niečim priťahuje. O chvíľu som už stál pred ňou a vedel som, že ju musím odistiť a zneškodniť tak, aby nevybuchla. Keď sa mi to podarilo, urobil som krok dopredu, ale v tom som stúpil na inú mínu, ktorá bola skrytá pod trávou. Ozval sa výbuch a zrazu som pocítil strašný náraz do noh. Vyhodilo ma to do vzduchu a keď som dopadol, pocítil som tupú bolesť v miestach, kde som mal kolenná. Všimol som si, že moje nohy sa končili kolennami. Spodná časť oboch noh mi chýbala a ja som ich videl, ako ležia v tráve neďaleko mňa. Cítil som, ako mi uniká krv a vravel som si, že mi zostávajú posledné tri štyri minúty života. Vedel som, že

pre mňa cez to mínové pole nik nepríde a tí dvaja, ktorí šli so mnou už tiež zmizli v nedohľadne.

Ležal som asi dvesto metrov od zákopu, v mínovom poli, bez nŕh a počítal som posledné sekundy života. Už toľko ľudí som videl umierať, že ma prichádzajúca vlastná smrť ani neprekvapila, ani nevydesila. Len mi prišlo túto, že nie som doma u svojich.

VTEDY SOM UVERIL

Ale zrazu som zbadal, ako sa nado mnou ktosi skláňa, obväzuje mi nohy a odnáša ma k zákopu. Bol to Saša. Vzal ma do náručia a v streľbe - pretože po nás začali strieľať - odnášal ma cez to mínové pole do zákopu.

Vtedy, áno, v tej chvíli som uveril, že mi Saša mohol zachrániť život len preto, že si to prijal Boh a že mu pri tom pomáhal a chránil ho. Uveril som v existenciu Boha.

Keď som sa potom vrátil späť domov a chodil som na prvých protézach, prechádzal som sa raz v jednom parku a dal som sa tam do reči s istým starším mužom. V rozhovore sme sa dostali až k tomu, že som mu vyrozprával svoj príbeh. Povedal som mu aj to, že neviem, akú mám vieru, že som nebol vychovávaný v žiadnej viere, ale teraz verím, že Boh skutočne existuje.

Vtedy tento muž dal dole zo svojho krku retiazku, na ktorej bol malý krížik, zavesil mi ho na krk a povedal: "Tento kríž je symbolom katolíckej viery, si kresťan a katolík."

Potom som sa ešte nechal pokrstiť a onedlho som sa vrátil späť do Afganistanu. Tam som sa dozvedel, že Saša asi týždeň po tom, ako mi zachránil život, padol."

PROBLÉMY ? — NEVADÍ

Na otázku, či mal kvôli viere nejaké problémy vo svojom postavení, plukovník Budišov hovorí: "Samozrejme. Chceli ma vylúčiť zo strany, ak sa svojej viery nevzdám. Frejdnávali to aj na jednej schôdzi. Povedal som im, že nikdy. A oni na to - aby som položil na stol svoju legitimáciu. Uplne sucho som ju položil na stol a pomaly som odchádzal. Volali na mňa, ako sa tak ľahko môžem vzdať toho, čomu som skoro dvadsať rokov žil. Na to som im povedal: To,

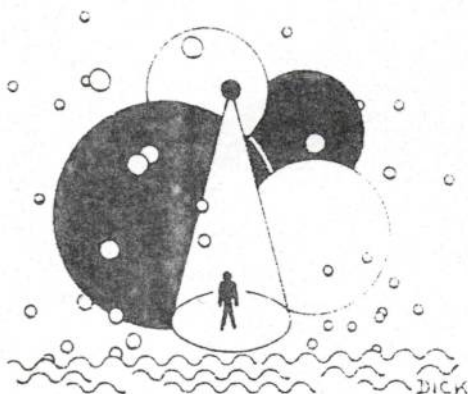

čomu som žil, neschovával som do legitimácie, ale do srdca a tak je to aj s tou mojou vierou. Ak je pre vás nejaký kus papiera všetko, pre čo žijete, potom mi je vás úprimne ľúto..."

Pozn.

Toto vyznanie vyrozprával plukovník Sovietskej armády Nikolaj Budišov počas svojej rehabilitácie vo Vojenskom rehabilitačnom ústave Slapy nad Vltavou v septembri 1969.

M. Bednár

Za vieru na psychiatriu...?

Začiatkom roku 1988 hovoril Anton Hlinka na Hlase Ameriky o prípade 24-ročného Juraja L., ktorého dali vlastní rodičia do Psychiatrickej liečebne v Sučanoch /okres Martin/ za to, že sa rozhodol žiť podľa požiadaviek kresťanskej viery. Toto zverejnenie pomohlo ukončiť neľudský pokus o rozloženie osobnosti mladého človeka. Je neuveriteľné, že sa to mohlo stať na Slovensku a v nedávnom období.

Na našu prosbu Jurko podrobnejšie vyrozprával svoj príbeh. Viac než cynizmus rodičov a lekárov nás zaujala jeho vnútorná sila a vyrovnanosť, ktorú čerpal z viery.

AKO INÍ CHALANI

Vyrastal som na dedine, normálne ako mnohí iní chlapci. Moji rodičia boli spočiatku veriaci, alebo presnejšie, chodili do kostola ako všetci ostatní na dedine. Dali ma aj pokrstiť.

No postupne prijali ponuku tohto sveta. Mysleli si, že bez Boha im bude lepšie. A tak od roku 1964, kedy som sa narodil, otec prestal chodiť do kostola a bránil aj rodine.

Ako malý chlapec som mal ísť na prvé sv. prijímanie, ale otec to zamietol, nemohol som ísť.

Vtedy som sa aj modlieval, učila ma to stará mama a teta, ale po čase som to zanechal, sám neviem prečo. Určitá iskierka viery však vo mne stále zostala.

Íšiel som na strednú školu. Teta mi rozprávala o Bohu a Panne Márii a snažila sa mi vštepovať vieru. Lenže ja som o to nemal príliš veľký záujem, bral som to ľahkovážne.

Teta mala o mňa strach, a tak mi dala ruženec, aby som sa ho modlil, keď mi bude ťažko v novom prostredí. Občas som sa modlil, keď som potreboval dobrú známku, ale účinnok sa nedostavil, tak som to nechal.

Dokončil som školu a išiel som na vojnu. Po vojne som začal pracovať a žil som ako každý iný neveriaci mladý človek.

ČOSI SA VO MNE ZMENILO

Asi pol roka po vojne, bolo to presne v deň mojich narodenín, som pocítil akúsi veľmi silnú túžbu ísť do kostola. Bolo to zvláštne, ale veľmi ma to ťahalo, neviem prečo.

No hneď sa vo mne ozvali námietky: Veď ja nechodím do kostola, čo povedia rodičia a čo Tudia, ktorí ma tam uvidia. Chvíľu trval tento vnútorný zápas, ale nakoniec zvíťazila túžba ísť do kostola. Ťahala ma tam myšlienka, že by som sa mal poďakovať za život, ktorý mi P. Boh dal.

Práve bola omša. Snažil som sa rozpamätať na niektoré základné modlitby, ktoré som kedysi vedel a ako som sa tak modlil, prenikla ma taká ľutosť, že som sa až rozplakal. Vôbec som nemyslel na niečo smutné a predsa mi tiekli slzy. Bol to plač radosti a šťastia. Z kostola som odchádzal ako celkom iný človek. Cítil som omnoho silnejšiu vieru a odvahu.

NARASTALI ŤAŽKOSTI ALE AJ SILA

Začal som chodiť do kostola pravidelne každú nedeľu. Asi po mesiaci sa to rodičia dozvedeli. Vtedy začali problémy. Všetkými možnými spôsobmi sa mi v tom snažili zabrániť.

Keď som bol aj v nasledujúcu nedeľu v kostole, otec sa rozhodol, že mi to stoj čo stoj zabráni. Vedel som, že keď si niečo zaumieni, vždy to dosiahne. Povedal mi, že ak neprestanem chodiť do kostola, vyhodí ma z domu. Poznal som ho, že to nehovorí len tak a to na mňa veľmi dotiahlo.

Pár dní som sa nevedel rozhodnúť, či mám alebo nemám ísť. Nevedel som nabrať odvahy a nešiel som. Dostal som strach, čo bude ďalej so mnou, kde pôjdem. Štyri nedele som nebol v kostole, ale miesto toho som sa denne modlil, najmä ruženec.

Asi ten ruženec mi dal silu, ktorá znova vo mne začala rásť, až som zase pocítil túžbu a silu ísť do kostola. Otec zbadal, že niekde idem a povedal, že ak pôjdem do kostola, budem musieť odísť z domu.

Na chvíľu ma to opäť zarazilo, ale napadla ma myšlienka, že P. Boh je viac aj ako vlastní rodičia a to mi pomohlo rozhodnúť sa i keď som nevedel, aký bude môj osud a čo so mnou bude.

Keď som sa vrátil z omše, otec bol veľmi rozrušený, že som ho neposlúchol a spálil mi knihy, čo som mal v izbe. To ma veľmi bolelo. Veď nič zlé nerobím a on je tak nepochopteľne zaujatý voči mne.

Ale ako som chodieval do kostola, tá sila vo mne stále rástla. To ma upevňovalo vo viere a tiež aj vedomie, že som na dobrej ceste. Tak som pokračoval. Rodičom som sa snažil pomáhať ešte viac, ale aj tak mi stále dohovárali, že dnes už do kostola nechodí nikto z mojich vrstovníkov, prečo nejdem na zábavu alebo pozerať televízor. Napriek problémom mi P. Boh dával silu a dal mi aj mnohých dobrých priateľov, ktorí ma držali.

Co sa týka náboženských vedomostí, začínal som od začiatku ako malý chlapec. Ešte kedysi na začiatku som bol s kamarátom prvýkrát na púti. Dávali sv. prijímanie a ja som chcel ísť tiež. Kamarát mi povedal, že nemôžem ísť. Vtedy som to nechápal, považoval som sa za ozaj veriaceho,

ale on mi to vysvetlil, že najprv musím ísť na prvú speveď a na prvé sv. prijímanie.

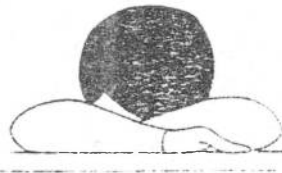
Iný kamarát sa ma potom ujal a pripravil ma na to. Rodičom som povedal, že idem na prvé sv. prijímanie, nechcel som ich klamať. Ťažkosti doma potom stále narastali.

MOŽEŠ ÍSŤ Z DOMU...

Jedného dňa prišiel otec do mojej izby akýsi nahneváný. Zvesil obraz, ktorý som mal na stene a rozbil ho spolu s malým križikom. Zaujímavé je, že čo ma najviac zarazilo, nebolo otcovo nepochopteľné správanie, ale to, že sám som v tejto situácii ostal veľmi pokojný a vyrovnaný. Bol som presvedčený, že nič zlé nerobím a cítil som Božiu pomoc.

Keď otec už viackrát zopakoval, že môžem ísť z domu, rozhodol som sa, že pôjdem. Naši nečakali, že toho budem schopný. Chceli ma tým odvrátiť od viery a ten odchod ich znepokojil.

Zohnal som si ubytovanie na slobodárke, pomohol mi jeden priateľ. Cítil som sa pokojne, sám som sa tomu čudoval. Chodil som na omšu každý deň. Len rodičia boli nespokojní. Cez nejakých známych zariadili, že ma zo slobodárky vyhodili. Chcel som to dať aj na súd, ale potom som to nechal.

Býval som u tety, rodičom sa to nepáčilo, chodili ma čakať k jej bytu a posielali za mnou aj iných Tudi. Keď mi potom teta povedala, aby som predsa šiel domov a skúsil sa s našimi zmieriť, vrátil som sa.

V tom čase som sa začal postievať. V stredu a piatok som jedol len chlieb a vodu. Dlho som to nevydržal, tak som prešiel na obvyklý pôst, že som v piatok nejedol mäso. To už išlo bez problémov. Ne po krátkej dobe som sa zasa vrátil k prísnejšiemu pôstu. Rodičom sa to nepáčilo, snažili sa ma očnoviť, ale ja som trval na svojom, lebo som cítil, aká je v tom obrovská sila.

OTEC MA TAM ZAVIEZOL

Jedného dňa som dostal predvolanie k závodnému lekárovi. Neskôr som pochopil, že to zariadil otec. Nebál som sa toho, veď som bol zdravý. Žiadna veľká prehlíadka nebola, len ma odvážili a spýtali sa, či mi chutí jesť, bola to formalita. Lekári sami odporúčajú striedmosť v stravovaní a keď niekto chce schudnúť a robí redukčnú diétu, nevolajú ho preto na prehlíadky.

O krátky čas ma však pozvali k okresnej lekárnke na psychiatriu. Bolo to tiež len bežné vyšetrenie, lenže ona ma poslala na psychiatriu do Sučian. Tak ma tam otec ešte v ten deň zaviezol autom. Išiel som, lebo som sa cítil zdravý a normálny a chcel som, aby to lekári rodičom potvrdili.

V Sučanoch mi však povedali, že si ma tam musia nechať tri dni na nejaké väčšie vyšetrenie. Privilil som aj keď mi to bolo divné. Otec odišiel.

NAJPRV INJEKCIE

Večer prišla na izbu sestrička, povedala, že mám naordinovanú injekciu a že mi ju prišla pichnúť. Hovoril som jej, že som tu len na vyšetrení, ale ona tvrdila, že to musí. Pomyšlel som si, že čo ak to treba k vyšetreniu a nechal som si pichnúť.

Celú noc som nespál. Bolo mi z toho zle, bol som slabý a triasla ma zimnica. Ráno sa mi točila hlava, chytila ma strašná slabosť, že som sa nemohol postaviť na nohy.

Ešte som sa z toho riadne nedostal a na obed prišla sestrička znova, že mi ide dať ďalšiu injekciu. Povedal som jej, že mi je z toho veľmi zle a odmietol som si dať pichnúť.

Doktorka, ktorá ma mala na starosti tam práve vtedy tri dni nebola. Sestričky stále chodili a ja som stále odmietal.

Potom prišla jedna prísnejšia sestra a tá zavolala lekára, ktorý mal službu. Povedal, že mi pichnú násilne, ak sa budem zdráhať a že ma dajú na uzavretú izbu. Tak som privolil, ale predsa ma na tú izbu dali. Bola vždy zamknutá a bolo tam 6-7 pacientov, zväčša vážnejšie stavy.

Dalej mi pichali injekcie, cítil som sa z nich veľmi slabý, stále som ležal.

Bol som v ústave už 8 dní a znášal som to veľmi ťažko. Postupne som prišiel na to, že ma rodičia oklamali. Bolo mi jasné, že otec zariadil, aby ma tu lekári držali preto, že som veriaci a že sa postím. Keby som sa postieval nejako prehnane, chápal by som ich obavu o moje zdravie. Myslím, že takýto pôst hovorí skôr o sile ducha než o jeho slabosti.

Po čase ma pustili zase na otvorenú izbu a vtedy som dostal strašnú chuť ujsť. Raz som to skúsil len tak v papučkách a teplákoch cez diery v plote. Bežal som na stanicu. Za chvíľu som spomalil a zastal, lebo som nevedel, čo robiť.

Začal som sa modliť a pocítil som vnuknutie, aby som sa vrátil. Tak som prišiel späť a nikto si nevšimol, že som niekde bol.

Najhoršie boli prvé štyri týždne. Z injekcií som začínal byť nepokojný, nervózny, podráždený. Snažil som sa tomu odporovať, veľa som sa modlil a postupne som čoraz viac cítil, že Pán je so mnou a že ma naplnia pokojom.

POTOM ELEKTRICKÉ ŠOKY

Po čase mi naordinovali injekcie, po ktorých som upadal do dlhého hlbokého spánku. Neskôr som sa dozvedel, že mi v spánku dávajú elektrické šoky. Dali mi ich asi desať. Cítil som, že všeličo si pamätám nepresne, veľa som pozabúdala a že na mnohé veci hoci aj spréd týždňa sa neviem rozpamätať. Neskôr pri rozhovoroch s tetou som zisťoval, koľko vecí si nepamätám, a že som pozabudal aj mnohé udalosti z detstva. Asi som mal zabudnúť aj na Pána Boha, ale viera je hlbšia než bežné zážitky, jej sa to nedotklo.

Hovoril som s doktorkou a pýtal som sa, aby ma pustila domov. Odpovedala mi, aby som toľko netrápil rodičov, aby som sa nemodlil a nepostil. Tým len potvrdila, prečo som vlastne tu.

Spočiatku som sa postil aj v ústave, ale videl som, že ma pozorne sledujú, čo robím. Aj na izbe bol jeden nasadený, ktorý mal sledovať, čo robím.

Dlho som rozmýšľal, prosil som, čo robiť, či sa mám postiť alebo nie. Modlil som sa a potom som sa rozhodol, že budem jesť, len v piatok som nejedol mäso. Ale pár krát som aj na to zabudol.

Obdivoval som väznov, ktorí sú odsúdení nevinne a majú toľko sily v sebe, že dokážu nejesť. Je to ich jediná možnosť protestu proti nespravodlivosti.

Povedal som im, že viem, že ma sledujú a hneď ma preložili na zamknutú izbu, ale potom ma zase pustili späť.

Od jednej pracovníčky ústavu som sa dozvedel, že všetko bolo vopred pripravené, že lekári sú spracovaní, lebo otec tam bol deň predtým a všetko zariadil.

PRIATELIA MI POMOHLI

Po čase som sa dozvedel, že sa o mňa zaujímali aj veriaci priatelia z roboty a že sa o mne hovorilo aj v západnom rozhlase. Bez tohto neviem dokedy by som tam ešte bol a čo by zo mňa urobili. Dakujem všetkým, čo mi pomohli.

Krátko na to ma "na skúšku" prepustili domov. Bol som tam vyše troch mesiacov /presne od 27.10. 1987 do 5.2.1988/.

Doma som sa cítil veľmi neisto. Báľ som sa chodiť do kostola, aby ma znova nezobrali do liečebne. Nechodil som ani do práce. Až po čase som začal robiť v chemickom podniku a to na nátlak otca.

Behom mesiaca som však dal výpoveď a odišiel som aj z domu. Nevedel som, kam mám ísť, ale priatelia mi pomohli nájsť si prácu a ubytovanie v jednom meste, kde žijem doteraz.

Pán mi dal silu niest' križ. Keď som bol na psychiatrii, silne som cítil Božiu prítomnosť a priazeň.

Ludia sa snažili zobrať mi vieru. Mnohé veci zo svojho života som pod vplyvom psychiatrov pozabúdal, ale vieru mi nezobrali. Tá sa zobrať nedá, lebo v človekovi je hlbšie, nie je len vecou pamäte.

Najviac by ma potešilo, keby hodnotu viery objavili tí, ktorí mi ju chceli zobrať. Najmä keby ju našli moji rodičia.

Do redakcie sme dostali návrh tématických okruhov pre 14 - 18 ročných v spoločenstvách. Prinášame Vám ho ako jeden z možných variánt.

***

«» NÁVRH TÉMATICÝCH OKRUHOV 4-ROČNEHO CYKLU PRE VEKOVÚ KATEGÓRIU 15 (14) - 18 (17) ROČNÝCH «»

1 ROK: =====

- 1.1 - SPOZNAJ SAM SEBA (o povahách, o sebe, rozhodnutie žiť pre Krista)
- 1.2 - SPOZNAJ ĽUDÍ KTORÍ SÚ OKOLO TEBA
- 1.3 - NÁJST SI DOBRÚ PARTIU (kamarátov, priateľov)
- 1.4 - VEDIET SI ZORGANIZOVAŤ A VYUŽIT SVOJ VOČNÝ ČAS
- 1.5 - SÚČASNE S BODMI 1.1 až 1.4 - HLBSIE SA ZOZNÁMIŤ S VÝZNAMOM A PREŽIŤ HLAVNE ČASTI LITURGICKÉHO ROKU

štruktúra stretnutí :

- » <úvod> = modlitba - najprv spontánne zahajuje katechéta, neskôr môže vyzvať k dobrovoľnej účasti ostatných
- » <jadro> = formou dialógu zamýšľal sa nad hlavnou témou stretnutia, vhodne aktivizoval účastníkov
- » <aktualita> = sám katechéta, ale aj účastníci pohovoria o zaujímavých témach zo života Cirkvi, farnosti, zážitku v škole, v rodine a pod.
- » <záver> = krátka modlitba ako reflexia na myšlienky zo stretnutia. Katechéta po niekoľkých stretnutiach môže vyzvať smelých jednotlivcov o osobnú modlitbu za všetkých

dĺžka stretnutí = max. 2 hodiny

zásady:

- » V 1. roku ide o vytvorenie spoločenstva v ktorom sú účastníci radi, dobre sa cítia, treba ich aktivizovať, aby boli tvorcami programu.
- » Treba sa vystríhať takých postupov, ktoré by vyvolávali dojem, že sa niekam ponáhľame. Na otázky odpovedať okamžite, prípadne na budúcom stretnutí po prestudovaní problematiky. Ak sa diskusia - plodná - pretiahla, radšej vypustiť časť zo štúdia.
- » Vhodné poverovať účastníkov úlohami - prečítaj, podrž, zahraj, atď, prípadne formovať spoločenstvo v konkrétnej činnosti (návckv piesni, divadla, príprava akadémie, nastenky do kostola, opatera starých, atď).
- » Na úlohach a akciach mimo stretnutia je potrebná aktívna účasť katechéta (priklad, motivácia).
- » Vytvoril atmosféru pohody na stretnutí.
- » Vytvaral podmienky pre duchovné zážitky (sviečka, ticho, hudba, občas modlitbové stretnutie zamerané na rozhovor s Bohom, výlet, púť, atď).
- » K bodu 1.1 až 1.4 - vychádzať z prirodzeného zamerania každého človeka na Boha, poukazať na Boží zámer a porovnať s tým, čo hovorí o človeku a Bohu "SVET".

2 ROK: =====

- 2.1 - PRIATEĽSTVO LÁSKA (rovnaké aj rôzne pohlavia)
- 2.2 - ŠKOLA MODLITBY (oboznámenie s formami, významom, prežiť)
- 2.3 - MAD SV. PISNOM - základy - Exegetiky
  - ako čítať
  - ako študovať
  - práca so sv. Písmom
  - rozjímanie nad sv. Písmom
- 2.4 - STRUČNÝ PREHĽAD STARÉHO ZÁKONA SO ZAMERANÍM NA NOVÝ ZÁKON
- 2.5 - ŠVIATOSTI
- 2.6 - SV. OMSA

poznámky:

- » Prežívanie spoločenstva na ľudskej rovine, z 1.roku prechádza na hlbšie prežitie kresťanského spoločenstva. Snaha o pochopenie a prehlbenie vzťahu k Bohu, ako stredú a jednotiacemu princípu kresťanského spoločenstva.
- » K poznámke z 1.roku - po téme "rozjímanie nad sv. Písmom" začal pravidelne rozjímať v spoločenstve. Najprv formou náboženského rozhovoru, neskôr osobný postoj, avšak ticho max. 5-7 minút a nenútiť na silu k vyjadreniu účastníkov, skôr povzbudzovať.
- » Viest účastníkov ku každodennému čítaniu sv.Písma, prípadne rozjímaniu, ak je účastník vyspelejší. Možno pomôcť príručkou rozjímaní na každý deň ("Deň čo deň", "Cesta k úspechu", "Vzácná ponuka", atď.).

«» NÁVRH TÉMATICKÝCH OKRUHOV 4.-ROČNEHO CYKLU PRE VEKOVÚ KATEGÓRIU 15_(14) - 18_(17) ROČNÝCH «»

3 ROK: =====

- 3.1 - NÁBOŽENSTVO A ATEIZMUS
- 3.2 - VERIM (prehľad kresťanskej viery)
- 3.3 - CIRKEV (dejinný prierez)
- 3.4 - CIRKEV V DNEŠNOM SVETE
- 3.5 - MIESTO MÁRIE V CIRKVI
- 3.6 - MŇJ DUCHOVNÝ PATRON (spoločenstvo svätých)

poznámky:

- » Štruktúra stretnutí ako v druhom roku, vhodné využívanie sv. Pisma a rozjímanie na danú tému.
- » Zámer - hlbšie poznať a prežiť svoje kresťanstvo, osobná viera, predpoklad a podmienka viery Cirkvi.
- » K bodu 3.1 možné nadviazať kontakt alebo sa zúčastniť ekumenického stretnutia.
- » K bodu 3.4 a 3.6 - Účastníci by mali spoznať miesto svojho krstu, deň a súvislosti so vstupom do cirkevného spoločenstva.

4 ROK: =====

- 4.1 - KREŠTANSKÝ SVETOVÁZOR, OSOBNÁ VIERA
- 4.2 - VZŤAH VIERY A VEDY
- 4.3 - ROZHODNÚT SA PRE KREŠTANSTVO
- 4.4 - ROZHODNÚT SA PRE DOBRU ALEBO ZLO (vybrané kapitoly z mravouky = desaťoro a päťoro prikázani)
- 4.5 - POVOLANIE KREŠTANA V ŽIVOTE : LAIK - apoštol
  - rodič
  - KŤAZ
  - REHOČNÍK - brat, setra
  - kňaz
- 4.6 - ZREJÝ KREŠTAN JE SVEDOK KRISTA VO SVETE

poznámky:

- » Napriek získavaniu vedomostí vo väčšej miere ako na začiatku cyklu, treba dbať na formálnu stránku, aktivitu a dialóg pri katechéze. Tiež využívať netradičné formy aktivizácie v miestnej Cirkvi, v prežívaní spoločenstva s Bohom (obnova, duchovné cvičenia, charitatívna činnosť, katechizácia menších detí, ...).

D O P O R U Č E N Á L I T E R A T Ú R A

- 1 - Katechizmus pre učňovskú mládež (Mníchov 1965)
  - I - NA KRIZOVATKE ŽIVOTA
  - II - CIEĽ A CESTA
  - III - TVOJE MIESTO NA ZEMI
- 2 - Katechizmus katolíckeho náboženstva 1-4 (novorovo: "Poľský katechizmus" alebo "katechizmus pre gymnazistov")

poznámka » rozsiahlejšie spracovaný - potrebný výber tém aj rozsahu.
- 3 - Dejiny spásy (Rim 1975)
- 4 - Viete meditovať <Leto s tebou> (Jozef Vrabec 1980)
- 5 - Za svetlom, Posolstvo
- 6 - Úvod do Starého Zákona (A.Lapplle)
  - Radostná zvesť Nového Zákona (J.Merell)
- 7 - Ježiš zďaleka a zblízka (J.Ch.Korec)
  - Vzkriesení Kristus a jeho Cirkev (J.Ch.Korec)
- 8 - Viem komu som uveril (Mateje)

Nasledujúca báseň je venovaná všetkým, ktorí boli v minulosti prenasledovaní pre svoje presvedčenie a ktorí hovorili aj za nás v čase, keď sme sa my ešte báli.

Báseň sme dostali nedávno z Mníchova.

PERZEKVOVANÝM

Pravda vytrpená si nájde cestu k pravde.
Len tupci ducha boja sa jej svetla.
Preto už všetci smelo novým časom vravte
ten veľký odkaz Jána Kollára:
Sám slobody kto hoden,
slobodu vie vážiť si každú.
Ten, kto do pút berie otrokov,
sám je otrok...

A toho už, v úbohosti jeho,
paragraf žiaden
pred pádom nezachráni.
Zalárov dvere sa vždy otvárajú
a cez ne budú vychádzať
tí, čo sú hodní slávy.

Marian Ziar

PO UZAVIERKE

V súčasnosti sa diskutuje o potrebe vytvoriť úniu /združenie/ katolíckej mládeže. Mala by to byť určitá "strecha", ktorá by voľne združovala rôzne katolícke spoločenstvá, kluby, hnutia ap., pričom by nerušila ich vlastné formy činnosti.

Prevláda názor, že takáto únia by mala vzniknúť postupne zdola tým, že rôzne formy aktivity medzi mládežou sa budú čoraz viac legalizovať, spoznávať a spolupracovať, poriadat spoločné akcie...
Námety môžete posielat na adresu uvedenú na str. 2.